

Høgskulen på Vestlandet

Masteroppgåve 30 studiepoeng

MASO590-0-2024-VÅR-FLOW assign

Predefinert informasjon

Startdato: 24-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato: 07-06-2024 14:00 CEST
Eksamensform: Masteroppgave
Termin: 2024 VÅR
Vurderingsform: Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode: 203 MASO590 1 O 2024 VÅR
Intern sensor: (Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.: 102

Informasjon fra deltaker

Antall ord *: 22500

Egenerklæring *:

Ja

**Jeg bekrefter at jeg har
registrert**

oppgavetittelen på

norsk og engelsk i

StudentWeb og vet at

denne vil stå på

vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 7
**Andre medlemmer i
gruppen:** 116

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller of

Nei

MASTEROPPGAVE

“Hadde det vært mitt barn, hadde jeg gjort mer”

Ansattes arbeid med ungdommer på barnevernsinstitusjon som utnyttes seksuelt
over sosiale medier

“If it had been my child, I would have done more”

Employee's Work with Adolescents at Residential Child Care Institutions who
are Sexually Exploited through Social Media"

Helene Lenes og Ingrid Ekeland Iversen

Master i sosialvitenskap, studieretning barnevernsarbeid

Fakultet for helse- og sosialvitenskap. Institutt for velferd og deltaking

Veileder: Gudmund Ågotnes

07.06.2024

Sammendrag

Denne masteroppgaven har satt søkelys på hvordan ansatte på barnevernsinstitusjoner arbeider med ungdommer som utsettes for seksuell utnyttelse over sosiale medier. Forskning på barnevernsinstitusjoners arbeid med ungdom som utnyttes seksuelt over sosiale medier viser seg å være begrenset både i Norge og internasjonalt. Studien fokuserer på hvordan utnyttelsen kan forekomme, og hvordan de ansatte arbeider for å forebygge problemstillingen når de har en mistanke om at utnyttelse forekommer, samt hvordan de arbeider med problemstillingen når den seksuelle utnyttelsen er kjent.

Vår problemstilling har vært:

“Hvordan arbeider ansatte på barnevernsinstitusjon med ungdom som utnyttes seksuelt over sosiale medier?”

Videre har vi hatt to underproblemstillinger for å spisse problemstillingen ytterligere:

“Hvilke tiltak kan settes inn for å forebygge seksuell utnyttelse over sosiale medier?”

“Hvilke tilnærminger vektlegges når en ungdom utsettes for seksuell utnyttelse over sosiale medier?”

Oppgaven er en kvalitativ studie som baserer seg på fem semi-strukturerte intervju med ansatte fra fire ulike barnevernsinstitusjoner i en kommune i Norge hvor alle jobbet etter “omsorgsparagrafer” (barnevernsloven, 2021, §§ 3-2, 4-2 og 5-1). Oppgavens teorigrunnlag baserer seg på tilknytningsteori, teori om krysspress, relasjonelt arbeid og stigmatiseringsteori. Gjennom vår analyse av funnene har vi utarbeidet fire hovedtemaer med en rekke undertemaer: (1) Ansattes erfaringer med seksuell utnyttelse over sosiale medier, (2) forebyggende tiltak, (3) ansattes tilnærming til seksuell utnyttelse over sosiale medier og (4) barnevernsloven som grunnlag for miljøterapi. Vi har inkludert disse hovedtemaene da de ble trukket frem i samtlige intervju, samtidig som de bidrar til å svare på oppgavens problemstilling. Analysen av datamaterialet viser at kurs og oppdatert informasjon, samt samarbeid med både offentlige instanser, foreldre og ungdom er viktig for å jobbe forebyggende med eventuell seksuell utnyttelse over sosiale medier. Videre viser analysen at tillit og relasjon er noe av det viktigste i tilnærmingen for å skape gode samtaler og mulighet

for endring knyttet til seksuell utnyttelse over sosiale medier. I tillegg viser vår analyse at barnevernsloven begrenser de ansattes handlingsrom i miljøterapien. Videre skapte lovverket utfordringer med å balansere forholdet mellom ungdommens rettigheter og ønsker, og deres rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse. Vi opplever at informantene våre er bevisste og reflekterte rundt problemstillingen og i sin rolle som miljøterapeut, og har et ønske om å gi god omsorg og beskyttelse til ungdommen.

Abstract

This master thesis has focused on how employees at Norwegian residential child care institutions work with adolescents who are subjected to sexual exploitation through social media. Research on how residential child care institutions work with adolescents who are sexually exploited through social media is limited both in Norway and internationally. The study focuses on how exploitation can occur, and how employees work to prevent the issue when they suspect sexual exploitation, as well as how they work with the issue when sexual exploitation is known.

Our research question has been:

"How do employees at residential child care institutions work with adolescents who are sexually exploited through social media?"

Furthermore, we had two sub research questions to further refine the research question:

"What measures can be taken to prevent sexual exploitation through social media?"

"What approaches are emphasized when an adolescent is subjected to sexual exploitation through social media?"

The thesis is a qualitative study based on five semi-structured interviews with employees from four different residential child care institutions in a municipality in Norway, where all worked according to "care paragraphs" (Child Welfare Act, 2021, §§ 3-2, 4-2, and 5-1). The theoretical foundation of the thesis is based on attachment theory, cross-pressure theory, relational work, and stigmatization theory. Through our analysis of the findings, we have developed four main themes with several sub themes: (1) Employees' experiences with sexual exploitation through social media, (2) preventive measures, (3) employees' approach to sexual exploitation through social media, and (4) the Child Welfare Act as a basis for milieu therapy. We have included these main themes as they were highlighted in all interviews and contribute in answering the research question. The analysis of the data material shows that course and updated information, as well as collaboration with public agencies, parents, and adolescents, are important for working preventively with potential sexual exploitation through social media. Furthermore, the analysis shows that trust and relations are some of the most important aspects in the approach to creating good conversations and opportunities for change regarding sexual exploitation through social media. Additionally, our analysis shows that the Child

Welfare Act does limit the employees' room for maneuverability in milieu therapy. Furthermore, the legislation created challenges in balancing the relationship between the rights and wishes of the adolescents and their right to proper care and protection. We perceive that our informants are aware and reflective of the issue presented in the research question and their role as milieu therapists and have a desire to provide good care and protection to the adolescents.

Forord

I arbeidet med denne masteroppgaven har vi tilegnet oss mye ny, spennende og viktig kunnskap i barnevernsfaglig arbeid som vi vil ta med videre inn i yrkeslivet. I løpet av dette halvåret har vi fått bred innsikt knyttet til ansattes arbeid på barnevernsinstitusjon og deres muligheter og begrensninger. Videre har vi opparbeidet oss en forståelse for hvor utfordrende miljøterapeutisk arbeid på barnevernsinstitusjon kan være, men også hvor givende det kan være.

Vi ønsker å rette en stor takk til informantene som stilte til intervju og delte åpent om sine erfaringer. Takk til veilederen vår, Gudmund Ågotnes, som har vært tilgjengelig og gitt gode og grundige tilbakemeldinger. Takk til venner og familie som også har gitt gode tilbakemeldinger og ellers god støtte.

Til slutt vil vi gi den største takken til hverandre for å gjøre denne masterperioden mer sosial og litt lettere. Tusen takk for gode diskusjoner, refleksjoner og et godt samarbeid!

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	4
Forord	6
Kapittel 1: Innledning	9
1.1 Problemstilling.....	11
1.2 Begrepsavklaring.....	12
1.3 Oppgavens oppbygning.....	13
Kapittel 2: Bakgrunn og tidligere forskning.....	15
2.1 Ungdommer på barnevernsinstitusjon.....	15
2.2 Sosiale medier som en stadig større del av unges liv	16
2.3 Seksuell utnyttelse av barn og unge over nett.....	17
2.4 Ungdom på institusjon som mer sårbare for seksuell utnyttelse	18
2.5 Ansattes arbeid dersom ungdom på institusjon utnyttes seksuelt over sosiale medier.....	19
Kapittel 3: Teoretiske perspektiver	20
3.1 Tilknytning og indre arbeidsmodeller.....	20
3.2 Krysspress.....	21
3.3 Relasjonelt arbeid på barnevernsinstitusjoner	22
3.4 Stigmatisering	23
Kapittel 4: Metode	25
4.1 Vitenskapsteoretisk ståsted	25
4.2 Kvalitativ metode og semistrukturerte forskningsintervju.....	26
4.3 Utvalg og rekruttering	26
4.4 Gjennomføring av intervju.....	28
4.5 Transkribering av intervju.....	29
4.6 Analyse - systematisk tekstkondensering	30
4.7 Vurderinger og refleksjoner.....	33
4.7.1 Validitet og reliabilitet	33

4.7.2 Refleksivitet	34
4.7.3 Forskningsetikk	35
Kapittel 5: Presentasjon og diskusjon av funn	37
5.1 Ansattes erfaring med seksuell utnyttelse over sosiale medier.....	37
5.1.1 Å oppdage seksuell utnyttelse over sosiale medier.....	37
5.1.2 Ukritiske ungdommer	38
5.2 Diskusjon	39
5.3 Forebyggende tiltak.....	40
5.3.1 Kurs og oppdatert informasjon	40
5.3.2 Samarbeid med offentlige instanser, foreldre og ungdom	41
5.4 Diskusjon	42
5.4.1 Kurs og oppdatert informasjon kan bidra til tunnelsyn.....	42
5.4.2 Forebyggende arbeid kan bidra til stigmatisering og stempling	43
5.4.3 Samarbeid kan føre til krysspress	45
5.5 Ansattes tilnærming til seksuell utnyttelse over sosiale medier.....	47
5.5.1 Tillit og relasjon.....	48
5.5.2 Samtale.....	49
5.6 Diskusjon	51
5.6.1 Sårbare ungdom, relasjon og tillit.....	51
5.6.2 Relasjon og samtale som tilnærming og begrensning.....	53
5.6.3 Journalplikt kan bidra til krysspress.....	56
5.7 Barnevernsloven som grunnlag for miljøterapi.....	57
5.7.1 Miljøterapi og lovverk	57
5.8 Diskusjon	59
5.8.1 Lovverkets begrensede handlingsrom kan skape avmakt og krysspress	59
Kapittel 6: Oppsummering og avsluttende refleksjoner	63
6.1 Forslag til videre forskning	64
7.0 Litteraturliste	66
8.0 Vedlegg	75
8.1 Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	75
8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide	80
8.3 Vedlegg 3: Godkjenning fra Sikt.....	83

Kapittel 1: Innledning

Det er de siste årene rettet mer oppmerksomhet mot barnevernet i Norge. Både offentlige myndigheter og medier har uttalt seg om kvaliteten i omsorgen som gis til barn og unge på barnevernsinstitusjoner (Lillevik et al., 2020, s. 13). Flere publiserte rapporter støtter opp under at omsorgen på enkelte barnevernsinstitusjoner ikke er tilstrekkelig, at unge setter seg selv og andre i fare, og de sviktes av det offentlige (Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 14; Barneombudet, 2020; Helsetilsynet, 2019; Helsetilsynet, 2023). Dette begrunnes i at ungdommens medvirkning i liten grad vektlegges. Som følge av at omsorgen på enkelte barnevernsinstitusjoner ikke er tilstrekkelig, medfører dette at det overordnede prinsippet om barnets beste ikke blir ivaretatt (Barnekonvensjonen, 1989, art. 3; barnevernsloven, 2021, § 1-3). Det blir igangsatt unødvendige tvangstiltak, ungdom blir ikke tilstrekkelig beskyttet mot seg selv og egne valg, og miljøterapeuter setter ikke gode nok grenser og rammer for ungdommen (Barneombudet, 2020; Helsetilsynet, 2019; Lillevik et al., 2020, s. 13-14). Hvorfor er det så vanskelig for ansatte på barnevernsinstitusjoner å gi tilstrekkelig omsorg til ungdommene som bor der, og hvorfor lykkes de ikke i å beskytte dem mot egne og skadelige valg?

Utfordringer ansatte møter i sitt arbeid for å gi ungdommene tilstrekkelig omsorg og beskyttelse, kan eksempelvis være knyttet til å beskytte ungdommene mot seksuell utnyttelse på ungdommens sosiale medier (Redd Barna, 2020, s. 6). Tema for denne masteroppgaven er hvordan ansatte arbeider med ungdom på barnevernsinstitusjon som utnyttes seksuelt over sosiale medier. Det foreligger lite forskning om hvordan ansatte på barnevernsinstitusjoner arbeider med seksuell utnyttelse, og særlig når dette forekommer over sosiale medier. Likevel har seksuell utnyttelse over sosiale medier fått et økt fokus i dagens samfunn. Antall barn som selger egenproduserte seksualiserte bilder og filmer på internett, har økt betraktelig de siste årene (Haukaas, 2019, s. 10). Kjennetegn ved slike saker er at kontakten med de som kjøper bilder og filmer ofte opprettes på digitale plattformer, slik som Snapchat, der betalingen ofte foregår gjennom nettbaserte betalingstjenester som Vipps (Haukaas, 2019, s. 22; Kripes, 2021, s. 4). Samtidig er det slik at mange av de utsatte selv ikke anser seg som ofre (Haukaas, 2019, s. 55; Kripes, 2021, s. 4). Fagdirektør i Barne-, ungdoms, og familiedirektoratet (Bufdir), Synne Engh-Hellesvik, uttaler seg om utfordringene ansatte på barnevernsinstitusjoner opplever knyttet til risiko på digitale plattformer. Engh-Hellesvik beskriver at “det er vanskeligere å oppdage faresignaler nå enn det var før, og teknologien er i

rivende utvikling. Rettighetsforskriften er helt tydelig på at de ansatte ikke kan kontrollere barnas kommunikasjon” (Aasheim & Lunde, 2021). Hun forteller at det må tas kontinuerlige avveininger mellom ulike rettigheter, da ungdom både har rett på privatliv, men også rett til beskyttelse (Aasheim & Lunde, 2021). Barne- og familiedepartementet (2024) har også nylig satt denne økende utfordringen på dagsorden gjennom et høringsnotat som foreslår endringer i dagens barnevernslov. I høringsnotatet problematiseres den digitale utviklingen med bekymring for at barn og unge utsettes for blant annet seksuell utnyttelse over sosiale medier. Departementet foreslår mer inngripende tiltak i barn og unges digitale verden for å beskytte dem (Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 197).

Tvetydigheten knyttet til kontinuerlige avveininger mellom ulike rettigheter kommer også til syne i barnevernsloven (2021). Barnevernsinstitusjoner skal gi barn “forsvarlig omsorg og behandling” gjennom blant annet å “hindre at barnet får kontakt med negative miljøer og hindre at barnet skader seg selv eller andre” (barnevernsloven, 2021, § 10-1; Prop. 133 L (2020-2021), s. 567). Likevel skal barn "kunne bestemme i personlige spørsmål", og de skal kunne “fritt kommunisere med andre, herunder bruke elektroniske kommunikasjonsmidler” (barnevernsloven, 2021, § 10-2). Dog understrekes det at institusjonen kan begrense barnets rettigheter "når det er nødvendig for å gi barnet forsvarlig omsorg”, herunder at det kan være nødvendig å begrense barnets bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler for å "hindre at barnet utsetter seg selv for fare eller skade" (barnevernsloven, 2021, § 10-2; Prop. 133 L (2020-2021), s. 568). Det ses rimelig å anta at å begrense barnets bruk av mobiltelefonen, for å hindre at barnet utnyttes seksuelt over sosiale medier, kan være nødvendig for å gi barnet “forsvarlig omsorg”. Videre vil det å sende bilder med seksuelt innhold over sosiale medier, innebære en fare for at barnet “skader seg selv” og er en risiko for å danne relasjoner i et “negativt miljø” (Prop. 133 L (2020-2021), s. 567).

I slike komplekse situasjoner kan det oppstå etiske dilemmaer (Redd Barna, 2020, s. 16). Dette er dilemmaer ansatte står i der de på en side skal ta hensyn til ungdommenes rettigheter, og på en annen side handle i tråd med deres plikt til å gi ungdommen forsvarlig omsorg (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 10). I slike situasjoner vil det også være sentralt at ansatte gjør en rekke faglige og skjønnsmessige vurderinger. Videre vil begrensning av ungdommenes “elektroniske kommunikasjonsmidler” anses som bruk av tvang. Tvangsbruk medfører også etiske problemer, selv når det er hjemlet i loven (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 12). Ungdom som utsettes for tvang vil uunngåelig få sine fysiske og mentale grenser krenket, da de blir

påført en handling som innbefatter frihetsberøvelse (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 12). Det er derfor svært viktig at miljøterapeutene har god kjennskap til lovverket og vurderer begrensningene nøye. Når en miljøterapeut står midt i en situasjon, kan det likevel være utfordrende på kort tid å avgjøre hva som vil være forsvarlig omsorg. Denne avveiningen er problematisert av ansatte selv, hvor de uttrykker bekymring over å frata ungdommene tilgang til nødvendige ressurser, samtidig som de er i tvil om hva de har lov til å gjøre (Redd Barna, 2020, s. 6). De viste til en lang rekke avveininger som må balanseres når de er bekymret for en ungdom, og at en kontinuerlig må drøfte begrensningen av fare på den ene siden, og å sikre barnets frihet og deltagelse på den andre siden (Redd Barna, 2020, s. 6). Når lovverket på en side legger opp til tolkning, samtidig som de kontinuerlige avveiningene medfører store variasjoner i omsorgsutøvelsen, vil det oppstå usikkerhet og varierende tiltak blant ansatte og ulike institusjoner.

Høringsnotatet fra Barne- og familiedepartementet (2024) foreslår at barnevernsloven må endres for å styrke barn og foreldres rettssikkerhet i saker der barn flyttes utenfor hjemmet. Dette vil bidra til at institusjoner lettere kan gi barn og unge den omsorgen og beskyttelsen de trenger (Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 14). Bufdir vurderer at innsyn i ungdommenes elektroniske kommunikasjonsmidler kan bidra til at institusjoner får bedre kontroll og mulighet til i større grad å ivareta og beskytte ungdommene (Barne- og familiedepartementet, 2023, s. 194). En rapport utgitt av Redd Barna (2020) peker på at ungdom på barnevernsinstitusjon er spesielt sårbare for seksuallovbrudd på internett, og er enig i at dagens regelverk må ses nærmere på, for at institusjonene på best mulig vis skal kunne beskytte ungdom mot seksuell utnyttelse.

1.1 Problemstilling

Formålet med studien er å få et innblikk i hvordan ansatte arbeider dersom de har mistanke om, eller vet at ungdom på deres institusjon utnyttes seksuelt over sosiale medier. Derfor ønsker vi å undersøke hvordan ansatte arbeider med å forebygge en slik situasjon og hvordan de arbeider når situasjonen oppstår. Vår problemstilling er som følger:

“Hvordan arbeider ansatte på barnevernsinstitusjon med ungdom som utnyttes seksuelt over sosiale medier?”

Videre har vi utarbeidet to forskningsspørsmål som bidrar til å spisse problemstillingen ytterligere:

“Hvilke tiltak kan settes inn for å forebygge seksuell utnyttelse over sosiale medier?”

“Hvilke tilnærminger vektlegges når en ungdom utsettes for seksuell utnyttelse over sosiale medier?”

1.2 Begrepsavklaring

Aldersgruppen vi har valgt å fokusere på er ungdom, både jenter og gutter, i alderen 13-18 år. Grunnen til at vi har valgt å fokusere på denne aldersgruppen, er at ungdommene som bor på institusjon, oftest er mellom 13 og 18 år (Drange & Hernæs, 2020, s. 8).

Sosiale medier defineres ved hjelp av Ellison og Boyd (2013) sin definisjon av sosiale nettverkstjenester. Sosiale nettverkstjenester er en underkategori av sosiale medier, og det er en nettplattform der folk kan:

1. Opprette unike identifiserbare profiler som består av egenprodusert innhold, innhold produsert av andre og/eller data på systemnivå
2. Offentliggjøre forbindelsene sine, som kan utforskes av andre brukere
3. Produsere, konsumere og interagere med annet brukergenerert innhold på nettverkstjenesten

Denne definisjonen benyttes når vi skriver om sosiale medier, da den inkluderer applikasjoner ungdom bruker oftest i dag, eksempelvis Snapchat, TikTok og Instagram (Medietilsynet, 2022, s. 1). Dette er plattformer der kommunikasjonen er interaktiv og innebærer en-til-en kommunikasjon. Dette bidrar til at plattformene opptrer på et mer personlig plan.

Medietilsynet (2022, s. 1) hevder at 90 prosent av alle barn og unge fra ni til 18 år bruker sosiale medier, og etter fylte 13 år bruker tilnærmet alle sosiale medier. I og med at sosiale medier er utbredt og en stor del av barn og unges oppvekst, anser vi dette som et viktig fokusområde for vår problemstilling.

Barnevernsinstitusjoner er institusjoner der barnevernet står for den daglige omsorgen av ungdommer som av ulike årsaker ikke kan bo hjemme (Barnevernsloven, 2021, § 5-4; Bufdir, u.å.). Barnevernsinstitusjonenes formål er å “sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid” (barnevernsloven, 2021, § 1). På akuttinstitusjoner kan barn og ungdom plasseres etter

akuttvedtak om omsorgsovertakelse, når det er fare for at barnet kan bli vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet (barnevernsloven, 2021, § 4-2). Årsaken for at ungdommer bor på omsorgs- og akuttinstitusjon kan blant annet skyldes alvorlige mangler ved barnets omsorg, at barnet mishandles, utsettes for alvorlige overgrep i hjemmet, eller at det er overveiende sannsynlig at barnets helse eller utvikling kan bli alvorlig skadet grunnet foreldrenes manglende evne til å ta tilstrekkelig ansvar for barnet (barnevernsloven, 2021, § 5-1). Det at studien begrenses til kun å omhandle omsorgsinstitusjoner er en bevisst avgrensning, da institusjoner som arbeider med ungdom etter barnevernsloven (2021) §§ 4-4, 6-1 og 6-2 (behandlingsinstitusjoner) arbeider etter et noe annerledes og strengere lovverk, spesielt når det kommer til begrensnig av elektroniske kommunikasjonsmidler (barnevernsloven, 2021, § 10-9).

Seksuell utnyttelse defineres etter den generelle kommentaren fra FNs barnekomité (Regjeringen, 2011, s. 10-11). Det tydeliggjøres i FNs barnekonvensjon artikkel 34 (1989) at barn skal beskyttes “mot alle former for seksuell utnyttelse og seksuelt misbruk”. FNs barnekomité definerer seksuelt misbruk og seksuell utnyttelse som blant annet “det å lokke eller tvinge barn til å delta i ulovlig eller psykisk skadelig seksuell aktivitet” eller “bruk av barn i lydopptak eller bilder som viser seksuelt misbruk av barn”. Seksuelt misbruk er et overgrep mot barn og kan oppleves psykisk belastende og traumatiserende, selv om det ikke er ledsaget av fysisk makt eller tvang (Regjeringen, 2011, s. 10-11). Seksuell utnyttelse over nett og sosiale medier omtales også ofte som “grooming”. Grooming defineres som en prosess der en overgriper oppretter kontakt med et barn, gjerne gjennom internett, i den hensikt å møte barnet og begå et seksuelt overgrep, enten gjennom et fysisk møte eller en elektronisk tjeneste (Dorotic & Johnsen, 2023, s. 5; Suseg et al., 2008, s. 19).

1.3 Oppgavens oppbygning

Denne masteroppgaven er inndelt i seks kapitler, med innledning, bakgrunn og tidligere forskning, teori, metode, presentasjon og diskusjon av funn, og en avslutning. Til slutt presenteres litteraturlisten og vedleggene. Innledningsvis presenterte vi oppgavens aktualitet ved å vise til uttalelser fra myndighetene og medier de siste årene, om at kvaliteten i omsorgen på barnevernsinstitusjoner ikke er tilstrekkelig og at barn og unge sviktes av det offentlige (Lillevik et al., 2020, s. 13; Barneombudet, 2020; Helsetilsynet, 2019; Helsetilsynet, 2023; Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 14). Videre pekte vi på at

sosiale medier stadig er i utvikling og at antall barn som selger egenproduserte seksualiserte bilder og filmer på internett, har økt betraktelig de siste årene (Haukaas, 2019). Deretter ble oppgavens tematikk, problemstilling og begrepsavklaring presentert. I kapittel to om bakgrunn og tidligere forskning skal vi redegjøre for hvorfor noen ungdommer bor på barnevernsinstitusjon. Deretter vil vi vise til forskning som peker på at sosiale medier blir en stadig større del av unges liv, om seksuell utnyttelse av barn og unge over sosiale medier og om ungdom på institusjon som mer sårbare enn andre ungdom. I teoridelen skal vi presentere tilknytningsteori med indre arbeidsmodeller. Videre presenteres krysspress, relasjonelt arbeid på barnevernsinstitusjoner og stigmatisering. Stigmatisering knyttes videre opp mot teori om stempling. Metodekapittelet tar for seg metoden vi har valgt, utvalg og rekruttering, intervju- og transkriberingsprosessen, analyseprosessen, samt vurderinger og refleksjoner. I kapittel fem presenteres våre funn som vil diskuteres opp mot teorien vi har lagt frem, i tillegg til tidligere forskning. Til slutt i siste kapittel vil vi oppsummere oppgaven og legge frem forslag til videre forskning.

Kapittel 2: Bakgrunn og tidligere forskning

2.1 Ungdommer på barnevernsinstitusjon

I slutten av 2022 var det totalt 47 034 barn og unge som hadde tiltak fra barnevernstjenesten, og blant disse bodde 541 barn på omsorgsinstitusjon, enten som frivillig hjelpetiltak eller etter en omsorgsovertakelse (Statistisk sentralbyrå, 2023). Det kan være flere årsaker til at ungdom bor på barnevernsinstitusjon. Felles for disse ungdommene er at det foreligger forhold ved deres omsorgssituasjon som gir grunnlag til at det ses nødvendig at ungdommene flytter på barnevernsinstitusjon, enten over en kortere eller lengre periode (barnevernsloven, 2021, §§ 3-2 og 5-1). Et av formålene med plassering handler om å følge med på barnets utvikling og sikre at barnet mottar forsvarlig omsorg (barnevernsloven, 2021, § 8-3). Institusjonen skal gi forsvarlig omsorg, trygghet, tydelige rammer, og bidra til god utvikling, samt gi barnet en stabil og god voksenkontakt der de opplever å bli sett og hørt (Prop. 133 L (2020-2021), s. 567; Tjelflaat, 2003, s. 189). Det blir institusjonens jobb å stabilisere ungdommene og kompensere for alle “tap” og potensielle negative opplevelser ungdommene bærer med seg fra sin historikk (Tjelflaat, 2003, s. 189).

Plassering på barnevernsinstitusjoner kan tilbys som frivillig hjelpetiltak, eller det kan fattes vedtak om omsorgsovertakelse (barnevernsloven, 2021, §§ 3-2, 4-2 og 5-1). Når en plassering iverksettes som frivillig hjelpetiltak, er det grunnet et særlig hjelpebehov knyttet til barnets omsorgssituasjon (barnevernsloven, 2021, § 3-2). Tiltaket skal da bidra til å møte barnets og foreldrenes behov, og bidra til en positiv endring hos barnet eller i familien (barnevernsloven, 2021, §§ 3-1). Det er sentralt at det ikke settes inn mer inngripende hjelpetiltak enn nødvendig, da dette vil oppleves som en stor inngripen i deres liv (Hygen & Ulset, 2021, s. 4). Dette prinsippet, minste inngreps prinsipp, er overordnet i barnevernet (barnevernsloven, 2021, § 1-5; Prop. 133 L (2020-2021), s. 94). Barnevernets arbeid skal bygge på forsvarlighet og forebyggende arbeid gjennom tidlig innsats (barnevernsloven, 2021, §§ 1-7 og 1-10). Likevel er det slik at dersom mindre inngripende hjelpetiltak ikke har avhjulpet situasjonen og skapt tilfredsstillende forhold for ungdommen, og det ses nødvendig ut fra ungdommens situasjon, kan det treffes vedtak om omsorgsovertakelse (barnevernsloven, 2021, § 5-1; Prop. 133 L (2020-2021), s. 202). Lovens kriterier beskriver enkelte tilfeller hvor omsorgsovertakelse kan gjøre seg gjeldende. Blant annet nevnes det at vedtak om omsorgsovertakelse kan treffes dersom det er alvorlige mangler ved den praktiske og

emosjonelle omsorgen barnet får, om barnet utsettes for alvorlige overgrep i hjemmet, hvis det finnes en overveiende sannsynlighet for at barnet kan bli alvorlig skadet grunnet foreldres utilstrekkelige ansvar, eller at foreldre ikke sørger for at et sykt barn får dekket sine særlige behov (barnevernsloven, 2021, § 5-1; Prop. 133 L (2020-2021), s. 554). Etter at vedtak om omsorgsovertakelse er fattet, bestemmes det om barnet skal bo i fosterhjem eller på barnevernsinstitusjon (barnevernsloven, 2021, § 5-3).

2.2 Sosiale medier som en stadig større del av unges liv

I likhet med store deler av verden, har internettbruken økt de siste årene, også her i Norge (Medietilsynet, 2020, s. 5; Dorotic & Johnsen, 2023, s. 5). 97% av alle barn mellom ni og 18 år har mobiltelefon, og 90% av disse er på ett eller flere sosiale medier, der Snapchat, TikTok og Instagram er hyppigst brukt (Medietilsynet, 2020, s. 5). I 2020 ble rapporten *“EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries”* publisert. Rapporten gir et godt innblikk i hvordan unge bruker og opplever sosiale medier. Den har avdekket at bruken av smarttelefoner og internett har økt betydelig i flere land, og at barn og unge bruker nesten dobbelt så mange timer på internett sammenlignet med rapporten fra 2010 (Smahel et al., 2020, s. 6). Norge er ett av landene der befolkningen har størst tilgang på, og bruker nettet mest (Aanerød & Mossige, 2018, s. 11). Dette synliggjøres også i *“EU Kids Online”*, der Norge ligger i toppen når det kommer til barn og unges tidsbruk på nett, med i gjennomsnitt litt over 3,5 timer daglig (Smahel et al., 2020, s. 22). Jenter i Norge tilbringer i gjennomsnitt noe mer tid på internett enn gutter og det er tydelig at jo eldre en blir, desto mer øker internettbruken (Smahel et al., 2020, s. 23). Forskning viser videre at kommunikasjon over nett gjør oss mer åpne og mer tilbøyelig for å formidle private forhold som ofte ikke hadde blitt delt dersom kommunikasjonen foregikk ansikt til ansikt (Aanerød & Mossige, 2018, s. 7). Videre ser en at kommunikasjon over nett senker terskelen for å delta i straffbar aktivitet både for barn og voksne (Aanerød & Mossige, 2018, s. 8). Blant unge i alderen 13 til 18 år som bruker sosiale medier, har tre av ti angret på noe de har delt (Smahel et al., 2020). Blant jenter på 17 og 18 år har nær halvparten angret på noe de har delt (Medietilsynet, 2020, s. 5).

2.3 Seksuell utnyttelse av barn og unge over nett

I sammenheng med raske teknologiske fremskritt, økt internettbruk verden over, unges tilgang til elektroniske tjenester og økningen i bruk av tid på nett, har også seksuell utnyttelse av barn og unge over nett økt (Baines, 2019, s. 197; Dorotic & Johnsen, 2023, s. 5; Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 18; Aanerød & Mossige, 2018, s. 11). Den teknologiske utviklingen gjør det utfordrende å holde nettbaserte miljøer trygt for barn og unge, og på samme tid beskytte deres personvern og ytringsfrihet. Videre blir det enklere for lovbrutere å kontakte ungdom anonymt, og gjennomføre kjøp og salg av overgrepsmateriale (Dorotic & Johnsen, 2023, s. 4). Samtidig ser det ut til at barn og unge også forskyver grensene for hva som er akseptabelt og uakseptabelt på nett. Dette påvirker videre deres holdning til hvilke bilder og videoer som kan deles med andre (Dorotic & Johnsen, 2023, s. 5). Forskning viser at seksuell utnyttelse og seksuelle overgrep over nett ofte oppstår fordi barn og unge opplever en romantisk relasjon til overgriperen (Wolak et al., 2008, s. 112). Når en romantisk relasjon er etablert, utvikles den ofte i hemmelighet, noe som fører til at ungdommen raskere involverer seg og åpner opp om personlige tema de vanligvis ikke ville snakket om, dersom kontakten hadde foregått ansikt til ansikt (Suseg et al., 2008, s. 31). Det at barn og unge, spesielt mindreårige, møter på slike skadelige miljøer på nett, er et stort sosialt problem over hele verden og anses som et omfattende samfunnsproblem (Dorotic & Johnsen, 2023, s. 5; Redd Barna, 2020; Aanerød & Mossige, 2018).

I rapporten "EU Kids Online" ble barn og unge mellom tolv og 16 år stilt spørsmål knyttet til opplevelser med sending og mottak av seksuelle meldinger, bilder eller videoer. På spørsmål om de det siste året hadde mottatt seksuelle meldinger i form av ord, bilder eller videoer, svarte 29% av norske barn at dette er noe de har mottatt. Det var noen flere jenter enn gutter som hadde opplevd dette, og klart flere i alderen 15 til 16 år enn i alderen tolv til 14 år (Smahel et al., 2020, s. 83). Et av spørsmålene som ble stilt i undersøkelsen var om de det siste året har opplevd noe på internett som har plaget eller opprørt dem. Svarene varierte stort blant de ulike landene, med en variasjon fra 7- 45% som svarte "ja" (Smahel et al., 2020, s. 7). Av denne prosentandelen svarte de aller fleste at denne opplevelsen hadde forekommet et par ganger, men dog ikke jevnlig (Smahel et al., 2020, s. 6). Medietilsynets undersøkelser av medievaner blant barn og unge mellom ni og 18 år viser også at 46% av 13 til 18 åringer har fått forespørsel om å dele eller sende nakenbilder av seg selv (Medietilsynet, 2020, s. 134). Av disse 46% er det 42% som har fått forespørselen av en ukjent person over nett. Videre skriver medietilsynet i rapporten at 12% har i løpet av det siste året sendt eller delt

nakenbilder, der 13% av disse har fått betalt (Medietilsynet, 2020, s. 134). Politiets trusselvurdering (2023a, s. 24) viser at truslene knyttet til seksuelle overgrep mot barn på internett har vært nokså stabile de seneste årene. Likevel ser en at andelen som selger egenprodusert overgrepsmateriale har en stabil økning, da barn og unge både presses til eller frivillig, selger eller deler overgrepsmateriale av seg selv. Videre er det de seneste årene også rapportert at stadig yngre barn selger seksualiserte bilder og videoer av seg selv (Politiet, 2023a, s. 24). Når bruken av internett og sosiale medier øker, samtidig som mobiltelefoner og andre mobile enheter er lett tilgjengelig for barn og unge, øker også risikoen for at yngre barn misbrukes (Dorotic & Johnsen, 2023, s. 11). Det at teknologien utvikles så hyppig som den gjør, fører til at politiet og påtalemyndighetene har vanskeligheter med å forebygge og rettsforfølge seksuelt misbruk av barn og unge over nett (Dorotic & Johnsen, 2023, s. 12; Politiet, 2023b, s. 6).

2.4 Ungdom på institusjon som mer sårbare for seksuell utnyttelse

Ifølge forskning er ungdom generelt mer sårbare for seksuell utnyttelse, da de ofte er seksuelt nysgjerrige og i en utforskende fase (Wolak et al., 2008, s. 113). Barn og unge er som regel uerfarne, impulsive og umodne, noe som setter dem i en sårbar posisjon. På en annen side viser også forskning at mange ungdom fra 14 år er innforstått med kompleksiteten på internett og det negative de kan møte på nett. Likevel oppsøker de i større grad kjente og ukjente på nett enn andre (Wolak et al., 2008, s. 113). Forskning viser videre at spesielt sårbare barn har økt risiko for å bli utnyttet seksuelt over nett (Redd Barna, 2020, s. 6; Suseg et al., 2008, s. 94; Aanerød & Mossige, 2018, s. 13-18). Barn og unge på barnevernsinstitusjon har gjerne problematiske livssituasjoner og har opplevd en form for omsorgssvikt (Suseg et al., 2008, s. 7). Studier viser at barn med en slik historie og som mottar omsorg utenfor hjemmet er spesielt sårbare og har en betydelig økt risiko for å bli utsatt for seksuell utnyttelse (Pereda et al., 2022, s. 1; Redd Barna, s. 10; Aanerød & Mossige, 2018, s. 13). Disse ungdommene har ofte opplevd opphopende negative erfaringer før plasseringen, samtidig som tapet av tilknytningsrelasjoner ved flytting kan øke risikoen for ytterligere negative erfaringer (Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse, 2016, s. 4; Commission for Children and Young People, 2015, s. 101).

Den faktoren som gjør barn mest sårbare er dersom foreldrerelasjonen er negativ, enten med eksempelvis høyt alkoholforbruk eller dårlig økonomi (Aanerød & Mossige, 2018, s. 19; Suseg et al., 2008, s. 66-94). En slik negativ foreldrerelasjon kan medføre at barn og unge i større grad blir overlatt til seg selv, og får mindre veiledning og dialog fra trygge omsorgspersoner, eksempelvis knyttet til nettvett og bruk av internett. Negativ foreldrerelasjon kan videre medføre en ukritisk holdning og utfordringer med å stole på andre, og de kan dermed lettere bli ofre for påvirkning eller manipulasjon (Suseg et al., 2008, s. 66). En annen sårbarhetsfaktor er et lite vennenettverk (Aanerød & Mossige, 2018, s. 19; Suseg et al., 2008, s. 94; Redd Barna, 2020). Barn og unge med et godt nettverk rundt seg ser ut til å være bedre beskyttet, også når det kommer til nett og sosiale medier (Redd Barna, 2020). En ungdom som flyttes ut fra hjemmet, kan stå i risiko for å måtte flytte bort fra skole, venner og miljøet rundt, eller i utgangspunktet ha et lite nettverk fra før. Et lite vennenettverk kan medføre at ungdommene søker vennskap på nett og på denne måten er mer utsatt for å la seg påvirke av grooming og bli offer for nettovergrep (Suseg et al., 2008, s. 66; Redd Barna, 2020, s. 10).

2.5 Ansattes arbeid dersom ungdom på institusjon utnyttes seksuelt over sosiale medier

Redd Barna publiserte i 2020 en undersøkelse som omhandler ansattes arbeid knyttet til at ungdom på barnevernsinstitusjoner utnyttes seksuelt over nett. De fant at mange ansatte bekymrer seg for problematikken og er rådville når det kommer til hvordan håndtere dette (Redd Barna, 2020, s. 6). Ansatte formidlet at de ikke var kjent med veiledninger eller retningslinjer som forteller hvordan en skal forebygge og håndtere slike situasjoner (Redd Barna, 2020, s. 6). En australsk studie peker også på at forebygging av seksuell utnyttelse generelt er underutviklet (McKibbin, 2017, s. 373). Videre mente de at rettighetsforskriften, husregler, verdier, erfaringsbasert kunnskap, kunnskap om risikoen seksuell utnyttelse medfører, og ikke minst deres kjennskap og relasjon til ungdommen har mye å si for hvordan de arbeider (Redd Barna, 2020, s. 14). Flere hadde i tillegg stort fokus på lovverket og rettighetsforskriften som til enhver tid må tas i betraktning (Redd Barna, 2020, s. 15). De opplever å ha for lite kunnskap og innblikk i ungdommens hverdag på sosiale medier, møter en sterk motvilje fra ungdommene, samtidig som ungdommene til enhver tid ligger ett skritt foran de ansatte hva gjelder sosiale medier og smutthull i begrensningene som blir satt (Redd Barna, 2020, s. 16).

Kapittel 3: Teoretiske perspektiver

I dette kapittelet skal vi presentere studiens teoretiske perspektiv som vil fungere som et utgangspunkt for å forstå, analysere og diskutere funnene, og samtidig være til nytte for å svare på studiens problemstilling. Først vil tilknytningsteori og indre arbeidsmodeller presenteres, deretter presenteres teori om krysspress. Videre vil vi komme nærmere inn på relasjonelt arbeid på institusjon og til slutt legge frem teori om stigmatisering. Teorien vi har inkludert er noe todelt, da teorien om tilknytning er ment å forklare og gi en kontekst for hvorfor ungdom på institusjon kan være mer utsatt for seksuell utnyttelse over sosiale medier. Øvrig teori knyttes mer direkte opp mot problemstillingen.

3.1 Tilknytning og indre arbeidsmodeller

Alle barn knytter seg til sine omsorgsgivere, uavhengig av hvordan de behandles (Killén, 2019, s. 56). John Bowlby og Mary Ainsworth har hatt stor innvirkning på tilknytningsteorien. Bowlby lanserte tilknytningsteorien, som videre ble utviklet av Ainsworth (Broberg et al., 2008, s. 30). Bowlbys arbeid fra 1950-tallet har bidratt til å danne et grunnlag for hvilke holdninger flere profesjoner har til tilknytning mellom barn og foreldre (Bowlby, 1969; Killén, 2019, s. 56; Kvello, 2015, s. 83). Tilknytningsteorien beskriver og forklarer hvordan barnets nødvendige bånd til omsorgspersoner dannes, og hvordan tilknytningen former indre mentale strukturer og arbeidsmodeller, som fundamentet for barnets personlighetsutvikling og senere samspill med andre (Bowlby, 1969, s. 203; Hart & Schwartz, 2008, s. 65). Typen tilknytning barn og omsorgsgiver oppnår, avhenger av det følelsesmessige samspillet mellom dem. Barn utvikler en trygg tilknytning dersom de opplever en trygghet i at deres omsorgsgivere vil beskytte og ta vare på dem, og er tilgjengelig og trøster når det er behov for det. Barn som derimot *ikke* opplever at deres omsorgsgivere er følelsesmessig tilgjengelig og sensitive overfor deres behov, kan utvikle ulike former for utrygg tilknytning og tilknytningsforstyrrelser (Killén, 2019, s. 56). Wennerberg (2011, s. 27) legger også vekt på at de utrygge tilknytningsmønstrene innebærer en forhøyet relasjonell sårbarhet, sammenlignet med den trygge tilknytningen. Summen av barnets tilknytningserfaringer generaliseres til *indre arbeidsmodeller* (Kvello, 2015, s. 86). Barnets indre arbeidsmodeller fungerer som et fortolkningsfilter i møte med nye sosiale situasjoner, og skaper en

forforståelse for hvordan relasjoner skal være (Kvello, 2015, s. 86). De indre arbeidsmodellene kan dermed være styrende for barnets atferd (Brandtzæg et al., 2011).

3.2 Krysspress

Michael Lipsky (2010) presenterte i 1980 sin teori om *bakkebyråkrati*. Et bakkebyråkrati er en offentlig organisasjon der flertallet av medarbeiderne er *bakkebyråkrater*. Lipsky (2010, s. 3) hevder at offentlige ansatte som i sin arbeidshverdag direkte interagerer med brukere av velferdsinstitusjoner, kan omtales som bakkebyråkrater. Sosialarbeidere representerer eksempelvis typiske bakkebyråkrater, da de på en og samme tid skal møte brukerne av velferdsinstitusjoner og samtidig arbeide med utgangspunkt i strukturelle rammevilkår, regler og rutiner (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 17; Lipsky, 2010, s. 14). I vår studie trekker vi linjer mellom sosialarbeidere og miljøterapeuter og anser derfor også miljøterapeuter som bakkebyråkrater. Miljøterapeuter på barnevernsinstitusjoner har i sitt arbeid direkte kontakt med ungdommene som bor der, samtidig som de skal realisere mål institusjonen og barnevernstjenesten har. Når bakkebyråkraten på en side skal arbeide for å imøtekomme brukeres rettigheter og behov, og samtidig er underlagt strenge føringer og reguleringer vil de tidvis havne i et *krysspress* (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 17).

Krysspress omhandler situasjoner der ansatte på offentlige institusjoner, slik som barnevernsinstitusjoner, befinner seg i en krevende balanse mellom ulike forventninger og påvirkninger fra forskjellige parter (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 17; Lipsky, 2010, s. 64). Dette kan omfatte krav og forventninger fra byråkratiet og ledelsen av institusjonen, krav og forventninger fra foreldre eller pårørende til ungdommene, samt krav og forventninger fra ungdommene selv (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 17; Lipsky, 2010, s. 64). Disse ulike aktørene har ofte forskjellige interesser og prioriteringer, noe som kan skape konflikter og utfordringer for de ansatte. Bakkebyråkrater som står i slikt krysspress må ofte improvisere og gjøre valg basert på egen kunnskap og skjønnsmessige vurderinger, i stedet for å følge formelle og standardiserte prosedyrer (Lipsky, 2010, s. 13-15). I slike situasjoner er skjønnsmessige vurderinger sentralt, da teoretisk kunnskap, juridiske regler og moralske normer ofte ikke er tilstrekkelig i arbeidet med mennesker med komplekse utfordringer (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 9).

3.3 Relasjonelt arbeid på barnevernsinstitusjoner

Et viktig aspekt ved den profesjonelle hjelperrollen er relasjonskompetanse (Skau, 2024, s. 67). I miljøterapeutisk arbeid med ungdom på barnevernsinstitusjon er relasjon en viktig faktor. Relasjon er en sentral del av miljøterapeutisk praksis, da dette er en viktig oppvekstarena for ungdommene (Tjelflaat, 2003, s. 184). Relasjonene barn utvikler de første årene av livet vil fungere som sentrum for alle deres emosjonelle og sosiale funksjoner videre i livet (Søftestad, 2018, s. 90). Disse relasjonserfaringene vil være med dem videre i nye relasjoner, og vil danne grunnlag for deres oppførsel og kommunikasjon. Eksempelvis kan traumer påført av et barns omsorgspersoner medføre mistillit og frykt for nærhet til andre. Traumeutsatte barn uten trygge relasjonserfaringer har på den måten en ekstra utfordring. Dette kan likevel endres dersom barnet får gode relasjoner, som gir dem nye utviklings- og tilknytningsmuligheter (Søftestad, 2018, s. 90). Det er imidlertid ikke en hvilken som helst relasjon som er viktig i miljøterapeutisk arbeid. Kvaliteten på relasjonen er sentral, og relasjonen må oppleves trygg og god (Lillevik, 2020, s. 113). Forskning viser at kvaliteten på relasjonen en har til ungdommen anses viktigere enn teori, metode og teknikk. Gode miljøterapeutiske resultater avhenger derfor av den enkelte terapeut og deres relasjon til ungdommen (Duncan, 2012, s. 162-163; Lillevik, 2020, s. 113; Norcross, 2002, s. 5; Skau, 2024, s. 44). Psykologen Carl Rogers (1902-1987) har i sitt arbeid bidratt til en definisjon av godt relasjonelt arbeid (Christiansen & Lorås, 2024, s. 17). Rogers har definert tre grunnbetingelser for terapeutens bidrag til det gode relasjonelle arbeidet med en klient, som i denne studien omhandler relasjonelt arbeid med ungdom. De tre grunnbetingelsene beskrives som følgende;

1. “at den profesjonelle er kongruent i relasjonen
2. at den profesjonelle ubetinget positivt anerkjenner den andre
3. at den profesjonelle opplever en empatisk forståelse for den andres indre opplevelser” (Rogers, 1957, Sommerbeck & Larsen, 2011, referert i Christiansen & Lorås, 2024, s. 17).

Den første grunnbetingelsen handler om at den profesjonelle skal “være seg selv” og ekte i relasjonen (Christiansen & Lorås, 2024, s. 17). Dette kan innebære å være transparent overfor ungdommene, og dermed ikke holde noe hemmelig og være åpen om eventuelle bekymringer eller tanker man har (Christiansen & Lorås, 2024, s. 18). Den andre grunnbetingelsen handler

om at man i sin profesjonelle rolle skal forsøke å innta en ikke-dømmende tilnærming til ungdommen. For at relasjonelle samtaler skal kunne forventes å ha noe effekt, er det avgjørende at ungdommene blir møtt av den profesjonelle på en respektfull og ikke-dømmende måte. Dette fordrer at den profesjonelle er bevisst egne fordommer og forståelser knyttet til temaene de kan møte på i arbeidshverdagen. Den tredje grunnbetingelsen handler om den profesjonelles sin empatiske forståelse. Altså den profesjonelles evne til å ta vare på og akseptere ungdommene og møte dem med en holdning som er varm, omsorgsfull og medfølelse, med en tydelig besluttsomhet om å hjelpe. Empati står høyest på listen over faktorer som må være til stede mellom miljøterapeuten og ungdommen (Sommerbeck & Larsen, 2011, referert i Christiansen & Lorås, 2024, s. 18).

3.4 Stigmatisering

Ungdom på barnevernsinstitusjon kan oppleve å bli sett på som “problemer”, og i den sammenheng erfare vanskelige følelser knyttet til stigmatiseringen (Clifford & Arnesen, 1997, referert i Tjelflaat, 2003, s. 189). Stigmatisering er et vidt begrep som kan anvendes på ulike måter og oppstå i ulike kontekster (Goffman, 1963). Erving Goffman definerer stigma som en uønsket annerledeshet med bakgrunn i det som er forventet fra andre mennesker (Goffman, 1963, s. 11). Goffman (1963, s. 11) nevner tre forskjellige typer stigma; (1) kroppslige avvik, (2) menneskelige “svakheter” i form av eksempelvis psykiske lidelser, avhengighet og arbeidsledighet, og (3) et stigma knyttet til rase, nasjonalitet og religion. Felles for de ulike tilfellene av stigma, finner man de samme sosiale trekkene. Individet som ellers kunne vært akseptert i vanlige sammenhenger, besitter en egenskap som gjør at mennesker møter individet på en annerledes måte, og gjerne vender seg bort fra den stigmatiserte (Goffman, 1963, s. 11). Stigma kan altså beskrives som en sosial prosess som foregår mellom mennesker, og som kan oppstå som en reaksjon fra omgivelsene (Goffman, 1963, s. 9). Dermed forstås opplevelsen av stigmatiseringen som avhengig av omgivelsenes reaksjon på annerledeshet hos individet (Goffman, 1963, s. 9).

Sett i lys av Goffman sin teori kan ungdommer som bor på barnevernsinstitusjon defineres som avvikende. Dette kan innbefatte at ungdommen blir ekskludert fra det som oppfattes som “normalt”, og på denne måten bli stigmatisert. Goffmans stigmatiseringsteori viser hvordan et

stigma kan ha innvirkning på identitet og den stigmatisertes rolle i velferdsstaten (Hacking, 2004, s. 296). Stigmaet kan også bli brukt som en unnskyldning for nederlag, og det blir en “knagg” den stigmatiserte kan henge alle sine problemer, mangler og svakheter på. Den stigmatiserte kan bli avhengig av stigmaet gjennom å bruke det som en unnskyldning og for å frita seg selv for eget sosialt ansvar (Goffman, 1963, s. 16). Dette kan ses i sammenheng med det Howard Becker (1963) betegner som stempling, hvor han peker på at det å bli betraktet som avviker er et avgjørende trinn i utviklingen av en potensiell varig avvikerkarriere (Schiefløe, 2019, s. 396). Stemplingsteorien handler om at ens status som stigmatisert eller avvikende blir personens hovedposisjon, og stemplingen kan dermed bli en selvoppfylgende profeti (Schiefløe, 2019, s. 396). Stempling handler, i likhet med stigma, om reaksjoner individet får fra andre mennesker på det som defineres avvikende (Becker, 1963/2005, s. 32).

Kapittel 4: Metode

I dette kapittelet gjør vi rede for oppgavens metodiske tilnærming. Kapittelet starter med en redegjørelse av hvilket vitenskapsteoretisk ståsted studien er inspirert av og hvilken metode vi har benyttet. Videre beskrives prosessen med å rekruttere informanter, utforme intervjuguide og transkribering av intervjuene. Deretter har vi redegjort for analysen av datamaterialet. Avslutningsvis tar vi for oss oppgavens validitet, reliabilitet og refleksivitet, samt forskningsetiske avveininger vi har gjort gjennom studien.

4.1 Vitenskapsteoretisk ståsted

Studien er inspirert av den hermeneutiske vitenskapsteoretiske posisjonen. Hermeneutikken forstås som en “fortolkende vitenskap”, der meningsfulle data må forstås og fortolkes i sin egen kontekst for å gi mening (Brottveit, 2018, s. 29). Meningsfulle data viser til studier av menneskelige handlinger, opplevelser og erfaringer. Denne dataen kan ikke forstås gjennom sosiale eller allmenne lover, men må fortolkes i sin kontekst (Brottveit, 2018, s. 29). Ved å ta i bruk denne vitenskapsteoretiske posisjonen i oppgaven, kan vi oppnå en forståelse av mennesker og deres handlinger gjennom fortolkning (Kvarv, 2010, s. 72; Thurén, 2009, s. 104-113). Den hermeneutiske vitenskapsteoretiske posisjonen er mye anvendt i helse- og sosialfaglige forskningsprosjekter (Brottveit, 2018, s. 31). Når vi i denne studien undersøker hvordan ansatte på barnevernsinstitusjoner arbeider med ungdom som mulig utnyttes seksuelt over sosiale medier, har vi måttet fortolke data fra informantene for videre å kategorisere dette inn i ulike temaer. På denne måten forstår vi ansattes handlinger og erfaringer gjennom en fortolkning av deres betraktninger, slik disse fremstod i intervjuene.

Gjennom en hermeneutisk fortolkningsprosess jobber forskeren seg gjennom tre stadier. Disse stadiene er forståelse, tolkning og anvendelse (Brottveit, 2018, s. 34). I det første stadiet setter man seg inn i og forstår den opprinnelige teksten. I denne studien vil den opprinnelige teksten vi skal forstå, være de transkriberte intervjuene. Deretter vil forskeren fortolke teksten og formulere den videre inn i en ny tekst. Dette stadiet jobbet vi oss gjennom da vi analyserte de transkriberte intervjuene og kategoriserte dem inn i ulike tema. Dette er sentralt for å skape en ny mening til det som er gjenstand for undersøkelse. Videre anvendes materialet i en tekst, for å bringe frem temaene som drøftes (Brottveit, 2018, s. 34-35). Det siste stadiet viser til

oppgavens kapittel 5, der funnene presenteres og diskuteres opp mot teori. Målet med denne hermeneutiske fortolkningsprosessen er å oppnå en ny forståelse av fenomenet som forskes på (Brottveit, 2018, s. 35). Ved å ta i bruk disse tre stadiene har vi på vår måte kunnet forstå og analysere de transkriberte intervjuene og anvendt disse i studien for å svare på oppgavens problemstilling.

4.2 Kvalitativ metode og semistrukturerte forskningsintervju

Videre i studien er det tatt i bruk en kvalitativ tilnærming. Årsaken til at vi har valgt en kvalitativ tilnærming i denne studien, er fordi det kan åpne for innsikt i deltakernes opplevelser, tanker og meninger (Tjora, 2021, s. 27). Metodevalget skal reflektere hva som er ønskelig å finne ut av og oppnå med studien (Tjora, 2021, s. 19). Vår problemstilling går ut på å utforske hvordan ansatte på barnevernsinstitusjon arbeider med ungdom som utnyttes seksuelt over sosiale medier, hvilke tiltak som kan settes inn for å forebygge dette, og hvilke tilnærminger som anvendes for å arbeide med ungdommene. Med bakgrunn i denne problemstillingen kom vi frem til at kvalitativ metode er en godt egnet tilnærming, da vi får tilgang på informantenes subjektive erfaringer, tanker og forståelser (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). For å innhente informantenes erfaringer, forståelse og refleksjoner har vi hatt fem semistrukturerte dybdeintervju. Kvalitative intervju foregår som regel i samtale, der både informanter og forskere deltar aktivt (Brottveit, 2018, s. 64-65). Målet er å forstå verden fra intervjupersonens ståsted, i tillegg til å søke betydningen av det mennesker har opplevd og erfart (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 42; Tjora, 2021, s. 128). Ifølge Tjora (2021, s. 127) er intervju den mest utbredte datainnsamlingsmetoden innenfor kvalitativ forskning. Ved å ta i bruk denne metoden samtidig som vi hadde relativt få informanter, fikk vi mulighet til å gå i dybden på det vi undersøkte og innhentet detaljert informasjon (Brottveit, 2018, s. 64-65). Vi ønsket å sikte oss inn på seks til syv intervju, men endte opp med fem grunnet utfordringer med å rekruttere informanter, samt at en av informantene trakk samtykket. Likevel mener vi at de fem intervjuene var av god kvalitet og det ble reflektert godt og grundig rundt temaet.

4.3 Utvalg og rekruttering

Vi har i denne studien valgt å intervju ansatte som jobber på barnevernsinstitusjoner etter barnevernsloven (2021) §§ 3-2, 4-2 og 5-1. Vi har fått tak i informanter gjennom en strategisk rekruttering (Tjora, 2021, s. 145). Dette vil si at vi har valgt informanter som har erfaringer

fra miljøterapeutisk arbeid og opplevd å arbeide med ungdom som har blitt utnyttet seksuelt over sosiale medier. Etter at prosjektet ble godkjent av Sikt, sendte vi mail til avdelingsledere ved både statlige, ideelle og private omsorgsinstitusjoner. Vi uttrykte et ønske om at avdelingsleder videresendte mailen til sine ansatte, slik at vi kunne komme i kontakt med potensielle informanter med erfaring knyttet til tematikken. Med unntak av et par svar om at avdelingslederen skulle videresende mailen til sine ansatte, fikk vi enten ingen respons eller mottok svar om at institusjonen ikke hadde kapasitet per nå eller at problematikken ikke var aktuell på institusjonen. Dermed så vi oss nødt til å tenke annerledes, og det ble nødvendig å benytte oss av eget nettverk. Vi tok kontakt med egne avdelingsledere, kollegaer, tidligere kollegaer og medstudenter. Gjennom nettverk fikk vi avtalt de første intervjuene. Etter å ha gjennomført de første intervjuene, tok vi igjen kontakt med noen institusjoner via mail for å forsøke å rekruttere flere informanter, men vi fikk igjen lite respons. Derfor tok vi kontakt med tidligere informanter og forhørte oss om disse hadde noen kollegaer eller kjente som kunne være interessert i å stille til intervju. Gjennom to tidligere informanter kom vi i kontakt med andre som ønsket å stille til intervju. Dette blir beskrevet som snøballmetoden, hvilket er en utvalgsmetodikk hvor man starter med et lite utvalg som gradvis øker ved at en får tips til nye informanter gjennom tidligere informant (Tjora, 2021, s. 150).

Inklusjonskriteriene våre var at informantene skulle være fast ansatt ved en omsorgs- eller akutt omsorgsinstitusjon (barnevernsloven, 2021, §§ 3-2, 4-2 og 5-1), og at de skulle ha erfaring fra å arbeide miljøterapeutisk med ungdom hvor seksuell utnyttelse over sosiale medier har vært et tema. Vi ønsket fortrinnsvis at informantene skulle ha sosialfaglig bakgrunn. Dog har vi vært åpne for at informantene kan ha annen utdanning, da vi ser på erfaring som et viktigere kriterium, og at kompetansekravet om relevant bachelorutdanning på barnevernsinstitusjon ikke ble fremsatt før 2022 (Bufdir, 2022, s. 2). Vi ønsket dermed ikke å risikere å ekskludere potensielle informanter som gjerne har flere års verdifull erfaring, men uten formell utdanning. Likevel hadde alle informantene vi intervjuet sosialfaglig bakgrunn. Vi intervjuet totalt fem informanter fra fire ulike barnevernsinstitusjoner til vårt prosjekt. Utvalget besto av både menn og kvinner, og alle informantene representerte en større kommune i Norge. De hadde mellom to til tolv års erfaring som miljøterapeut på ulike barnevernsinstitusjoner, både på akutt omsorgsinstitusjoner og omsorgsinstitusjoner.

4.4 Gjennomføring av intervju

En forutsetning for å etablere rike og relevante empiriske data, er at informantene opplever trygghet og ivaretagelse i intervjuene (Malterud, 2017, s. 70). Det var derfor viktig for oss at informantene selv fikk velge lokasjon for intervjuet og mottok informasjon om hva intervjuet ville innebære og hva studien skulle handle om. Vi la frem at vi kunne møte dem på deres arbeidsplass, eller på høyskolen. Intervjuene ble i stor grad gjennomført på informantenes jobb etter eget ønske, men ett intervju foregikk på høyskolen. I og med at vi opplevde det utfordrende å komme i kontakt med ansatte som ønsket å intervjues til dette prosjektet, tydeliggjorde vi i forkant at studien hverken skulle omhandle hva ansatte gjør “riktig” eller “galt” i sitt arbeid. Deretter tydeliggjorde vi at dette er en tematikk vi selv opplever som utfordrende og at vi kun undrer oss over hvordan ansatte møter denne utfordringen når den oppstår, og deres egne refleksjoner rundt dette. Videre fikk informantene på forhånd tilsendt et informasjonsskriv og samtykkeskjema (Vedlegg 1), slik at dette kunne leses gjennom før intervjuet fant sted. Da vi gjennomførte intervjuene snakket vi gjennom skrevet de fikk tilsendt, og informantene fikk signert samtykkeskjemaet. Deretter ble problemstillingen lest opp på ny, før selve intervjuet begynte. En annen sentral faktor for å oppnå gode empiriske data er at en lytter til det informanten har å si, og legger vekk forventninger om hva en ønsker at informanten skal svare (Malterud, 2017, s. 70). Dette er viktig da en må være åpen for ny og annerledes erfaring, og ikke kun søke anerkjennelse og bekreftelse på hypoteser en allerede har (Malterud, 2017, s. 70). I forkant av intervjuene var dette noe vi reflekterte rundt, og vi var bevisst dette gjennom hele prosessen.

Intervjuene ble gjennomført på omtrent 60 minutter, og en diktafon uten sender ble brukt for å ta opptak av samtale. En diktafon er et godt redskap når en skal ta opp samtaledata, da den egner seg til å ta opp selve samtalen, samt få med nærspråklige elementer slik som pauser, nøling og latter (Malterud, 2017, s. 72). Det en diktafon derimot ikke får med seg er nonverbal kommunikasjon. I dette prosjektet vurderte vi at det var selve samtalen, erfaringene og historiene vi anså som mest sentrale, og at den nonverbale kommunikasjonen ikke var fullt så viktig. På en annen side var vi to stykker som holdt intervjuene og fikk på den måten bedre med oss den nonverbale kommunikasjonen. Det var på forhånd avklart hvem av oss som skulle lede intervjuet. Da fikk den av oss som ikke ledet intervjuet muligheten til å lytte, fokusere på nonverbal kommunikasjon, stille oppfølgingsspørsmål om ny tematikk

informanten snakket om, og følge med på spørsmål som ble hoppet over eller glemt. Dette medførte at vi også fikk spurt gode spørsmål som på forhånd ikke var planlagt. Flanagan (1954, referert til i Malterud, 2017, s. 70) skriver at det mest robuste materialet skapes når du får deltakerne til å fortelle konkrete historier. Derfor forsøkte vi etter beste evne å la informantene svare så utdypende på spørsmålene som mulig, og ytret et ønske om konkrete eksempler og historier dersom de hadde dette. På den måten dekket informantene ofte mange spørsmål på en gang og de fleste hadde opp til flere gode og lange refleksjoner. Videre fokuserte vi på å utforske stillheten når informantene stoppet opp og tenkte (Shulman, 2016, s. 183). Denne teknikken brukte vi for å oppmuntre informantene til å utdype egne tanker. Det innebærer å gi informanten tid og plass til å tenke og formulere svar, uten å fylle ut pauser eller avbryte med flere spørsmål. Det å utforske stillheten kan være en effektiv strategi for å oppmuntre informanter til å være mer åpne og reflekterende i sin respons (Shulman, 2016, s. 183). Ved å gi informantene tid, får de mulighet til å fokusere på spørsmålet og vurdere egne erfaringer før de deler dem.

4.5 Transkribering av intervju

I kvalitative forskningsprosesser må en etter gjennomført intervju, omforme erfaringene og hendelsene fra intervjuet til tekst. Dette må gjøres for å organisere datamaterialet og gjøre det tilgjengelig for analyse (Malterud, 2017, s. 77). Å transkribere betyr å transformere, altså at de fysiske intervjuene som er gjennomført skifter form fra en muntlig diskurs til en skriftlig diskurs (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205). Vi har transkribert intervjuene innen få dager etter at intervjuet ble gjennomført og deretter slettet opptaket fra diktafonen. Intervjuene er transkribert uten noen form for hjelp av tekstbehandlingsprogram, da vi opplevde det som enklere, samt at vi på denne måten ble godt kjent med materialet. Ved å transkribere intervjuene, ble samtalene strukturert slik at de er bedre egnet for analyse (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 206). Når en gjennomfører intervju, må en ha i bakhodet at det informanten forteller er en avgrenset versjon av virkeligheten, som er formet ut fra forskerens fokus og problemstilling. Videre må en være observant på at når en skal transkribere en muntlig samtale vil det alltid oppstå en fordreining av samtalen (Malterud, 2017, s. 78). Grunnen til dette er at det muntlige språket er mer uformelt og oppstykket enn det skriftlige språket. Når en gjennomfører et intervju vil både intervjuets kontekst, nonverbale kommunikasjon og felles erfaringsbakgrunn bidra til å gi struktur i samtalen. Dette vil ikke

oppfattes gjennom en diktafon, og samtalen kan da virke ufullstendig i skriftlig format, noe som kan være utfordrende ved transkribering (Malterud, 2017, s. 78). Videre må en være bevisst at forskeren setter spor i materialet ved transkribering og at dette kan påvirke teksten (Malterud, 2017, s. 80).

4.6 Analyse - systematisk tekstkondensering

Når en skal analysere kvalitative data, handler det om å organisere, fortolke og sammenfatte data. Gjennom analysen tar man sikte på å konsentrere oppmerksomheten om relativt få temaer og kodegrupper (Malterud, 2017, s. 98). Metoden vi brukte for å analysere funnene var systematisk tekstkondensering (STC). Dette er en pragmatisk fremgangsmåte for tematisk å analysere kvalitative data (Malterud, 2017, s. 97). Ved valg av analysemetode diskuterte vi flere ulike metoder, men landet på at STC passet vår oppgave best, da vi ønsket å undersøke ansattes erfaringer og opplevelser i arbeid på barnevernsinstitusjoner. STC er inspirert av Giorgis psykologiske fenomenologiske analysemetode (Brinkmann, 2014, s. 295). Likevel må det understrekes at fremgangsmåten ikke er å anse som en fenomenologisk metode, og krever derfor ikke at forskeren har mer kompetanse ut over basiskunnskap om vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder (Malterud, 2017, s. 115). Denne analysemetoden egner seg derfor godt når man ikke har gjennomført slike prosjekter tidligere, da metoden er nøye beskrevet trinn for trinn, noe som gjør den gjennomførbare (Malterud, 2017, s. 115). Vi har ikke fulgt STC-metoden til punkt og prikke, men som inspirasjon, ramme og pekepinn for analysen. Analysen gjennomføres i fire trinn;

Første trinn: å danne seg et helhetsinntrykk

Første trinn i analysen handler om å bli kjent med materialet (Malterud, 2017, s. 99). I dette trinnet fokuserte vi på å heller gjøre oss kjent med helheten i intervjuene enn iøynefallende detaljer (Brinkmann, 2014, s. 295). For å gjøre dette, fokuserte vi i første omgang på å kun lese gjennom transkriberingen uten å ta notater, men gjøre oss opp noen tanker. Vi har aktivt forsøkt å tilsidesette egen forforståelse og teoretiske perspektiv, men fortsatt hatt problemstillingen i minne. Slik har vi forsøkt å stille oss åpne for inntrykk som fremkom i vårt materiale. Etter å ha lest gjennom transkriberingen, har vi oppsummert inntrykkene og skapt noen foreløpige temaer. Ifølge Malterud (2017, s. 99) kan en i dette trinnet gjerne skape fire til åtte foreløpige temaer. Temaene vi identifiserte var (1) posisjon til samtale, (2)

samarbeid med skole, (3) samarbeid med ungdommen, (4) lovverket, (5) mistanke og (6) miljøterapeuter har mer tabu knyttet til tematikken enn ungdommene.

Andre trinn: å identifisere meningsbærende enheter

I andre trinn av analysen organiseres materialet som skal studeres nærmere og skaper meningsbærende enheter som skal belyse problemstillingen (Brinkmann, 2014, s. 295; Malterud, 2017, s. 100). Her peker Malterud på at en bør redusere temaene ned til tre til fem foreløpige temaer som vil danne grunnlag for det hun kaller kodegrupper. For å skape de meningsbærende enhetene må en systemisere og sortere funnene individuelt, for senere å samles og danne foreløpige temaer (Malterud, 2017, s. 100-104; Skilbrei, 2019, s. 184). Etter å ha lest gjennom transkripsjonen hver for oss og individuelt sortert funnene, gikk vi sammen for å diskutere tankene vi hadde gjort oss, og utforsket hva som var sammenfallende med de midlertidige temaene. Etter å ha identifisert de meningsbærende enhetene, systematiserte og sorterte vi funnene gjennom å fargekode alle transkripsjonene. For å skape disse kodegruppene opprettet vi hvert vårt word-dokument, leste gjennom transkriberingen igjen, og lagde fargekoder etter hvert som vi leste gjennom og fant utsagn som hørte til de ulike temaene. På denne måten skilte vi ut det irrelevante og stod igjen med tekst vi mente ville belyse problemstillingen. Det at vi var to som skrev masteroppgaven sammen, bidro positivt til at vi fikk øye på flere detaljer. I denne prosessen hadde vi flere tanker og ideer til mulige temaer enn i trinn én, og skapte derfor langt flere temaer enn tre til fem. I etterkant ser vi at mange av disse temaene overlapper hverandre og omhandler det samme. Temaene ble følgende: (1) samtaler, (2) ukritiske ungdommer, (3) mistanke, (4) negative sider med miljøterapien, (5) samarbeid med foreldre, (6) samarbeid med ungdommen, (7) samarbeid med andre instanser, (8) tillit, (9) mobiltelefon og lovverk, (10) relasjon, (11) bekreftelse, (12) tiltak, (13) forebyggende tiltak, (14) skam og sårbarhet, (15) maktesløshet og (16) risiko.

Tredje trinn: å abstrahere innholdet i de enkelte meningsbærende enhetene

I tredje trinn av analysen har vi abstrahert den sorterte informasjonen fra andre trinn, ved å identifisere og kode de meningsbærende enhetene (Malterud, 2017, s. 105). Vi har systematisk hentet ut meninger ved å konsentrere innholdet i de meningsbærende enhetene som er kodet sammen. Videre sorterte vi innholdet i 4 kodegrupper med 1-2 subgrupper (Malterud, 2017, s. 106). Kodegruppene og subgruppene så da slik ut:

1. Ansattes erfaringer med seksuell utnyttelse over sosiale medier

- Å oppdage seksuell utnyttelse over sosiale medier
  - Ukritiske ungdommer
2. Forebyggende tiltak
    - Kurs og oppdatert informasjon
    - Samarbeid med offentlige instanser, foreldre og ungdom
  3. Ansattes tilnærming til seksuell utnyttelse over sosiale medier
    - Tillit og relasjon
    - Samtale
  4. Barnevernsloven som grunnlag for miljøterapi
    - Miljøterapi og lovverk

Videre har vi laget et kondensat til hver kodegruppe, men ikke for subgruppene (Malterud, 2017, s. 106). Dette da flere av subgruppene går inn i hverandre og til tider overlapper. Et kondensat er et sammendrag basert på data som beholder hovedinnholdet fra de viktige delene ved å gjøre dem mer generelle (Malterud, 2017, s. 107). Kondensatene skal utgjøre informantenes stemmer og ta med uttrykk som informantene har brukt (Brinkmann, 2014, s. 295; Malterud, 2017, s. 107). Vi utarbeidet følgende kondensater:

1. “Jeg har opplevd at ungdommer har lagt ut og solgt bilder til ukjente. Ungdommene kan være veldig ukritiske og har kontakt med mange fremmede”.
2. “Jeg tenker at forebygging er viktig da dette er et økende problem, og det er bedre å være føre var”.
3. “Jeg opplever at relasjon er alfa omega for oss”.
4. “Hadde det vært mitt barn, hadde jeg gjort mer”.

Fjerde trinn: syntese - å sammenfatte analysen til resultater

I fjerde trinn av analysen skal temaene sammenfattes til funn (Brinkmann, 2014, s. 295; Malterud, 2017, s. 108). Ifølge Malterud (2017, s. 108) kalles dette for syntese. Syntesene skal danne grunnlag for ny kunnskap gjennom nye beskrivelser. Dette har vi gjort ved å sammenfatte de ulike delene, og gjort funnene om til beskrivelser og resultater. Dette var en inspirerende fase hvor vi koblet våre funn sammen med teori og tidligere forskning, slik at vi fikk en dypere forståelse av problemstillingen. Funnene presenteres i kapittel 5.

4.7 Vurderinger og refleksjoner

4.7.1 Validitet og reliabilitet

Det er sentralt i slike studier at forskningens funn fremstår gyldig og pålitelig. I den sammenheng snakker en om “validitet” og "reliabilitet". Validitet handler om i hvilken grad studiens resultater er gyldig og relevant for den målsettingen forskningen har (Grønmo, 2016, s. 254; Skilbrei, 2019, s. 88). En skiller gjerne mellom intern- og ekstern validitet. Når resultatene er gyldige for de informantene som er undersøkt, har studien intern validitet. Dersom resultatene fra forskningen er overførbar og gyldig i andre sammenhenger, har studien ekstern validitet (Grønmo, 2016, s. 254; Skilbrei, 2019, s. 88). I og med at det i denne studien er relativt få informanter, fra et lite utvalg institusjoner fra én kommune i Norge, kan ikke resultatene implisitt generaliseres og overføres til andre institusjoner og ansatte. Dermed kan en ikke si at denne studien har ekstern validitet. På en annen side kan begrepet “generaliserbarhet” være problematisk da det sjeldent vil være studier som er generaliserbare og gjeldende under alle omstendigheter for ethvert formål (Malterud, 2017, s. 23). Det er vanskelig å ta stilling til om studiens funn er helt sanne, men en kan likevel drøfte rundt om hva funnene og metoden gir anledning til å si noe om og hvilken rekkevidde resultatene har (Malterud, 2017, s. 23). Med få informanter har vi gjennom forskningsprosjektet derimot hatt muligheten til å få en dybdeforståelse i det aktuelle temaet, da dette har gitt oss muligheten til å utføre lange og innholdsrike intervju. Det at våre funn er et resultat av informantenes egne erfaringer, gjør resultatene gyldige for de informantene vi har undersøkt, og det kan derfor vurderes at studien har intern validitet. Dette samsvarer med den hermeneutiske vitenskapsteoretiske posisjonen der meningsfulle data må forstås og fortolkes i sin egen kontekst for å gi mening (Brottveit, 2018, s. 29). På denne måten oppnår vi en forståelse av miljøterapeutenes handlinger gjennom fortolkning av intervjuene.

Reliabilitet handler om at en har skapt materialet på en pålitelig måte, og at leseren har grunn til å stole på at resultatene ikke skyldes feil eller skjevheter (Skilbrei, 2019, s. 87-88). En snakker ofte om reliabilitet i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt forskningen kan etterprøves av andre forskere (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). Det kan ofte settes spørsmålstegn ved reliabiliteten til et prosjekt dersom en forsker har ledende spørsmål eller om transkriberingen og analysen er gjort helt korrekt eller troverdig. I denne studien vil ikke etterprøvbarehet være like relevant, da vi har undersøkt ansattes subjektive erfaringer i arbeidet på omsorgsinstitusjon. Disse erfaringene vil ikke nødvendigvis erfares på samme måte på

andre institusjoner. Likevel har vi arbeidet for å være tydelige og transparente når vi har valgt metode, gjennomført intervjuer, transkribert og analysert datamaterialet.

4.7.2 Refleksivitet

Når en arbeider med forskningsprosjekter slik som denne studien, må en være bevisst egen forforståelse og at den alltid vil prege oss. Vår forforståelse danner grunnlag for hvordan vi forstår omgivelsene og former vår forståelse av eksempelvis denne tematikken og intervjuene som er gjennomført (Brottveit, 2018, s. 85). Det er derfor sentralt at en som forsker redegjør for egen forforståelse i starten av et forskningsprosjekt, og hvordan vår posisjon kan påvirke arbeidet med prosjektet (Malterud, 2017, s. 81). Da vi gikk inn i prosjektet hadde vi en antakelse om at flere informanter hadde erfaring med å frata ungdommene elektroniske kommunikasjonsmidler, og på den måten i større grad hadde reflektert over lovverket med kollegaer. Etter gjennomførte intervjuer ble vår forforståelse utfordret, og vi fikk nye innblikk og refleksjoner rundt hvordan ansatte arbeider med seksuell utnyttelse over sosiale medier. Videre hadde vi utfordringer med å komme i kontakt med informanter, og vi tok derfor i bruk snøballmetoden. En svakhet med denne metoden er at utvalget av informanter kan bli selektivt rekruttert, da eksisterende informanter videre rekrutterer gjennom sitt nettverk (Yin, 2011, s. 89). Dette kan begrense variasjonen og mangfoldet som blir representert i oppgaven. I og med at snøballmetoden resulterte i informanter fra ulike institusjoner og at alle informantene hadde gode og grundige refleksjoner, vurderte vi at styrkene ved denne metoden var mer avgjørende enn svakhetene.

Gjennom oppgaveskrivingen har det blitt tydelig for oss at det er lite eksisterende forskningsgrunnlag knyttet til vår problemstilling. Dette har medført utfordringer med å knytte våre funn til tidligere forskning, særlig internasjonal forskning. På den andre siden ser vi dette som en styrke ved vår oppgave, da den dermed bidrar til å belyse en viktig og dagsaktuell problemstilling. Vår oppgave kan bidra til å øke kunnskapen om ungdom som opplever seksuell utnyttelse over sosiale medier, og hvordan ansatte på institusjon arbeider med disse ungdommene. Videre har vi forsket på et felt vi begge jobber i, noe vi tenker både kan være en svakhet og en styrke. Svakheten kan være at vårt eksisterende kjennskap til fagfeltet begrenser oss, slik at vi kun ser nyanser og perspektiv vi allerede har kjennskap til. Det er på en annen side en styrke da det bidrar til et solid kunnskapsgrunnlag, samt engasjement for feltet. I tillegg anser vi det som en styrke at vi har redegjort og vært bevisst vår egen forståelse, samt at vi har reflektert mye rundt dette gjennom hele prosessen. Selv om

vi har kjennskap til barnevernsfeltet, har begge begrenset erfaring med seksuell utnyttelse av ungdom på barnevernsinstitusjon over sosiale medier. Dette anser vi som en styrke, da vi har vært åpne for informantenes erfaringer og fortellinger, og vår forforståelse har dermed ikke hatt en like stor rolle inn mot problemstillingen.

4.7.3 Forskningsetikk

Forskningsprosjekt som skal håndtere personopplysninger må godkjennes av Sikt (Kunnskapssektorens tjenesteleverandør). I og med at vi i dette prosjektet intervjuet ansatte på barnevernsinstitusjoner som fortalte om erfaringer knyttet til ungdom på institusjonen, måtte vi sende en plan for studien til godkjenning av Sikt. Denne planen inneholdt intervjuguide, informasjonsskriv og samtykkeskjema. Videre opplyste vi om hvor mange vi tenkte å intervju, samt hvordan vi planla å ta opptak av og transkribere intervjuet. I forkant av et intervju er det tradisjonelt fire etiske retningslinjer som bør diskuteres: Informert samtykke, fortrolighet, konsekvenser og forskerens rolle (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 102).

Informert samtykke handler om at informantene i forskningsprosjektet skal informeres om undersøkelsens formål, hvordan undersøkelsen skal ta form, samt fordeler og eventuelt risiko ved å delta i prosjektet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 104). Videre handler informert samtykke om at informantene informeres om at det er frivillig å delta og at de har rett til å trekke seg når som helst (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 104). Dette har vi tatt hensyn til og redegjort for tidligere i kapittelet, samt i informasjonsskrivet og samtykkeskjemaet informantene fikk utdelt (Vedlegg 1).

Konfidensialitet viser til at intervjuer og informanter skal enes om hva dataene og resultatene i prosjektet kan brukes til (Kaiser, 2012, referert i Kvale & Brinkmann, 2015, s. 106). I informasjonsskrivet som ble sendt ut ble informantene gjort oppmerksomme på at intervjuet og arbeidsplassen deres anonymiseres. De ble videre informert om at vi ønsker å inkludere informantenes utdanning og hvor lang arbeidserfaring informantene har fra institusjonen.

Konsekvenser viser til at en aktivt må forholde seg til konsekvensene en kvalitativ undersøkelse kan medføre (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 107). Dette kan være fordeler eller ulemper informantene kan oppleve som følge av å delta i intervjuet. I den sammenheng bør fordelene med å delta veie klart tyngre enn risikoen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 107). I dette forskningsprosjektet har vi snakket med ansatte på barnevernsinstitusjoner om deres

arbeid med ungdommene på institusjonen. På den måten er informasjonen vi får om ungdommene anonymisert for oss, da informantene kun har delt jobbrelaterte erfaringer. De fleste spørsmålene var åpne spørsmål, noe som ga informanten mulighet til å velge hva de ønsket å dele med oss. I og med at intervjuet ikke dreide seg om intim informasjon om informantene selv, er det å anta deres deltakelse i undersøkelsen ikke vil medføre skade i ettertid. Dessuten har vi ikke vært ute etter å påpeke hva informantene gjør “riktig” eller “galt” i sitt arbeid, noe som også bidrar til å minimere risikoen ved å delta.

Forskerens rolle og integritet vil være avgjørende både i forhold til kvaliteten på den vitenskapelige kunnskapen, men også knyttet til de etiske beslutningene som tas gjennom forskningsprosessen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108). Når en skal innhente data til forskningsprosjektet er det forskeren selv som vil være det viktigste redskapet. Her er forskerens moralske integritet; empati, sensitivitet og engasjement svært relevant (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108). I intervjuprosessen har vi fokusert på å la informantene få rom til å snakke uten for mye avbrytelser og validert erfaringene og opplevelsene de har delt med oss. Dette ble viktig for oss, for at informantene skulle oppleve intervjuet som et trygt rom og at informasjonen de delte ble verdsatt og tatt på alvor. Videre er det krav til at forskeren handler i tråd med den vitenskapelige kvaliteten på kunnskapen som produseres. Det vil si at prosjektets funn skal være så nøyaktig og representativt som mulig (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108). I tilknytning til dette har vi vært nøyaktige i transkriberingsprosessen og tatt oss god tid når dataen skulle analyseres.

Kapittel 5: Presentasjon og diskusjon av funn

I dette kapittelet skal vi presentere funnene som ble identifisert ved hjelp av analysen, og videre diskutere disse. Vi har presentert og diskutert funnene ut fra de hovedtemaene og undertemaene vi dannet i analyseprosessen. De ulike temaene er presentert separat og diskutert fortløpende. Gjennom intervjuene og analysen ble det tydelig for oss at alle funnene henger tett sammen, vi ønsker derfor å understreke at det er viktig å se funnene i sammenheng med hverandre, og at de har en gjensidig påvirkning på hverandre. Funnene presenteres og diskuteres i lys av tidligere presentert teori og forskning. Hensikten med masteroppgaven var å undersøke hvordan ansatte på barnevernsinstitusjoner arbeider med ungdommer som utnyttes seksuelt over sosiale medier. Etter gjennomført analyse av datamaterialet fant vi at samarbeid, relasjonsbygging, tillit og samtale var svært gjentakende og et fokus hos samtlige informanter.

5.1 Ansattes erfaring med seksuell utnyttelse over sosiale medier

I intervjuene ga informantene innledende informasjon om hvordan de opplever at seksuell utnyttelse av ungdommene over sosiale medier utspiller seg, og hvordan de i første omgang fikk kjennskap til dette. Denne informasjonen anses ikke som et av våre hovedfunn, men vi har likevel valgt å inkludere det i en egen del, da vi ser dette som relevant for studiens kontekst, funn og diskusjon. Som nevnt understreker vi at det er viktig å se funnene i sammenheng med hverandre, dette er også sentralt når det gjelder diskusjonen. Diskusjonen i denne delen vil være kortfattet, da diskusjonen knyttet til dette temaet tas opp igjen i de andre funnene.

5.1.1 Å oppdage seksuell utnyttelse over sosiale medier

Informantene fortalte at seksuell utnyttelse over sosiale medier stort sett forekom i form av at ungdommene solgte bilder og videoer på nett eller sosiale medier. Likevel var det flere ungdommer som ikke solgte bilder eller videoer, men delte dem for å blant annet oppnå bekræftelse eller oppmerksomhet. Bildene var ikke nødvendigvis nakenbilder, men kunne være avslørende i ulik grad, og flere ungdom hadde presisert at ansiktet deres sjeldent var med i bildet. Bildene var ikke alltid ekte, men kunne bli tatt fra nettet, redigert og solgt som

“fake” bilder. Informantene beskrev videre flere ulike måter de fikk kjennskap til og oppdaget at ungdommene ble seksuelt utnyttet over sosiale medier.

I andre situasjoner så har det vært foreldre som har tatt kontakt. De [foreldrene] har hatt tilgang på Vipps, på konto, og sett at her kom det plutselig en del summer inn. Ukjente navn, ukjente nummer. Og at det har vært alt fra en hundrelapp til over tusen kroner. Også når en har begynt å undersøke litt der, så er de [ungdommene] sånn "ja, jeg selger bilder". (Informant 2)

Salg av bilder kunne ofte oppdages gjennom ukjente pengeoverføringer. Informantene fikk ofte mistanke dersom de oppdaget at ungdommer plutselig hadde mer penger til disposisjon. Flere informanter trakk i denne sammenheng frem hvor viktig det er å ha et godt samarbeid med biologiske foreldre, da de ofte har tilgang til ungdommens økonomi og kan følge med på ukjente Vipps-overføringer, noe miljøterapeutene på institusjon ikke har tilgang til. Flere informanter fortalte at en mistanke ofte oppstår i samarbeid med andre. Samtlige informanter fortalte om at utnyttelse også kan oppdages gjennom inntaksintervju. Disse temaene vil vi komme tilbake til senere i oppgaven.

5.1.2 Ukritiske ungdommer

Samtlige informanter trakk frem at enkelte ungdommer var veldig åpne og kunne til dels fremstå ukritisk overfor hva de delte med voksne på institusjonen, samt til hvilke bilder og videoer de delte og sendte på sosiale medier. Flere informanter fortalte også at ungdommer kunne være ukritisk til hvem de la til som venner på sosiale medier, samt avtalte treff med ukjente som kunne sette dem i farlige situasjoner. Enkelte informanter trakk i denne sammenheng frem bekymring knyttet til at det fremsto som at ungdommene viste lite bevissthet ovenfor konsekvensene handlingene deres kunne ha, hverken for seg selv eller andre.

... I den ene saken som jeg hadde med salg av bilder (...) Der spurte jeg helt konkret "hva handler dette om? Hva er det som har skjedd?". Der fortalte han egentlig ganske åpent om hva de holdt på med. Litt sånn ukritisk ... "det var jo bare fake bilder, og de viste jo egentlig ikke så mye", så han så ikke egentlig problemet. Men det å snakke om nettvett og ... hvor store følger det får hvis en selger bilder, der det kan spores tilbake igjen. Det forsvinner aldri. Men igjen, det var jo gode penger, så han så liksom at det var verdt det likevel (...). (Informant 2)

Informanten fortalte videre at ungdommen var lite kritisk da han var fornøyd så lenge han fikk betalt. Ungdommen så heller ikke på seg selv som en som ble utnyttet, men heller en som utnyttet andre, fordi noen betalte for bilder som var “fake”. En annen informant fortalte også om et tilfelle med en jente som publiserte avslørende bilder av seg selv på sosiale medier,

hvor informanten opplevde at ungdommens tidligere erfaringer med relasjoner hadde en innvirkning på hvor kritisk ungdommen var i kontakt med fremmede.

(...) En jente som viste "dette har jeg lagt ut", og så hadde hun lagt ut et bilde av seg selv i undertøy, ganske utfordrende. Og det å snakke om at dette ikke er så veldig lurt, hvem har du sendt det til? "En eller annen, en god kompis jeg traff i går" (...) De [ungdommene] er ganske relasjonsskadd ofte, sånn at da blir de ofte og ukritisk. Også tenker de at en gjør nesten hva som helst for å bli likt, for å få nye venner, og for å få flest mulig venner på snapchat for eksempel (...) (Informant 1)

Flere informanter opplevde at det var en overvekt av jenter som ble utsatt for seksuell utnyttelse over sosiale medier, men at det også forekom hos gutter. En informant bemerket seg at jenter oftere sendte bilder grunnet oppmerksomheten, mens gutter så en mulighet for å tjene penger. Da alt foregår over sosiale medier og mobilene til ungdommene, uttrykte informantene tydelig frustrasjon over hvor vanskelig det er å oppdage. De beskrev at en stor del av jobben i tilknytning til dette temaet var å bekrefte mistanken om seksuell utnyttelse, da de sjeldent hadde klare og tydelige bevis når det foregikk over sosiale medier.

5.2 Diskusjon

Sett i lys av våre funn, kan det argumenteres for at ungdommers ukritiske deling av avslørende bilder og videoer på sosiale medier, kan sette dem i en større risiko for å potensielt bli utnyttet seksuelt over sosiale medier. Det er uvisst hvilke signaler det sender ut til mennesker som ser ungdommenes innhold, og hvem som eventuelt tar kontakt med ungdommen. Bilde- og videodelingen kan åpne opp for at personer med dårlige hensikter kontakter ungdommen, med hensikt om å utnytte dem. Spesielt utsatt for denne typen kontakt er ungdom på institusjon som kan være ekstra sårbare på et sosialt plan grunnet deres opplevelser med ulike former for omsorgssvikt (Melinder, 2010, s. 140-141). Videre kan ungdommens indre arbeidsmodeller spille inn på hvordan de fortolker fremmedes initiativ til kontakt (Brandtzæg et al., 2011, s. 53; Kvello, 2015, s. 86). Gitt informantenes beskrivelse av ungdommene som sårbare og ukritiske i kontakt med ukjente, anser vi det rimelig å anta at ungdommenes indre arbeidsmodeller og tidligere relasjonserfaring har en stor innvirkning på hvordan de imøtekommer fremmede som tar kontakt. Dette eksemplifiseres også gjennom sitatet fra informant nummer en, som forteller om en ukritisk ungdom som beskriver en hun traff i går som en "god kompis". Dette ser vi som en risikofaktor for at ungdommen kan utvikle negative relasjoner til mennesker som kanskje ønsker å utnytte ungdommen seksuelt. I tillegg kan sosiale medier nå ut til et bredt og variert publikum. Det blir derfor viktig at miljøterapeutene jobber for å øke ungdommenes bevissthet rundt dette og snakke om sunne

digitale grenser. Internasjonal forskning (McKibbin, 2017, s. 376-377) understreker også dette som viktig for å bevisstgjøre ungdommen gjennom å gi tilstrekkelig informasjon.

5.3 Forebyggende tiltak

På spørsmål om informantene arbeider for å forebygge seksuell utnyttelse over sosiale medier, forteller flere informanter om tiltak som brukes aktivt. I tillegg uttrykte flere informanter et ønske om implementering av nye tiltak i arbeidet. I denne delen har vi valgt å fokusere på kurs og veiledning som sentrale forebyggende tiltak. Videre har vi valgt å inkludere institusjonens samarbeid med offentlige instanser, foreldre og ungdom som forebyggende tiltak.

5.3.1 Kurs og oppdatert informasjon

Samtlige informanter fortalte om kurs og veiledning som forebyggende tiltak. Flere så nødvendigheten i å jobbe forebyggende, og det å holde seg oppdatert på temaet trekkes frem som viktig av flere informanter;

... Det kommer til å bli et økende problem ser jeg for meg, på grunn av økningen av sosiale medier. Så da synes jeg, selv om man ikke har problemet [på institusjonen] akkurat her og nå, så har man jo utskiftning av ungdom og det er bedre å være litt opplært og “obs” på det før man får problemet (...) (Informant 4)

En informant beskrev det som like viktig å holde seg oppdatert på ungdommens verden, som å holde seg oppdatert på faglitteratur og forskning. Det å holde øynene åpne og følge med på hva som rører seg, beskrives som en mulighet til å plukke opp viktig informasjon. Videre uttrykker flere informanter nytten ved fagdager og kurs, og at disse kan spisses inn mot seksuell utnyttelse over sosiale medier. En informant fortalte at hvis de hadde en sterk mistanke om at en av deres ungdommer ble utnyttet, kunne de hente inn eksterne fagfolk, eksempelvis psykologer, med erfaring om temaet. Videre fortalte en annen informant at deres institusjon hadde tilgjengelig psykolog som ga veiledning til ansatte hver uke. En tredje informant fortalte at deres institusjon hadde ukentlige fagmøter og veiledningsmøter, hvor de diskuterte og fokuserte på hver enkelt ungdom og hvordan de skulle tilnærme seg ungdommens utfordringer. Her kunne de få veiledning på hvordan de kan møte tematikken i det miljøterapeutiske arbeidet. Videre ble det etterspurt mer oppdatert informasjon og forebyggende politiarbeid inn mot digital seksuell utnyttelse. En informant begrunnet dette i at politiet gjerne vet mer om problematikken enn miljøterapeutene, gjennom deres brede oversikt over hvor utbredt problematikken er.

5.3.2 Samarbeid med offentlige instanser, foreldre og ungdom

(...) De mistankene vi kan få, er jo i samarbeid med andre. Om det er i samarbeid med foreldre, skole, barnevernstjenesten, tillitspersoner eller venner. (Informant 5)

En informant beskrev det slik at et godt samarbeid med nettverket rundt ungdommen bidro til at institusjonen fikk sikret en bedre ivaretagelse av ungdommene. Flere informanter fortalte om viktigheten av godt samarbeid med andre instanser for å forhindre og forebygge seksuell utnyttelse over sosiale medier. Instanser de ramset opp var eksempelvis skole, barnevernstjeneste, BUP og politi. Noen informanter uttrykte et ønske om å bli orientert av andre instanser hvis de hadde en bekymring for om ungdommen ble utsatt for seksuell utnyttelse over sosiale medier. Flere av informantene opplevde et godt samarbeid med instansene, og følte seg dermed trygge på at de ville få beskjed hvis en bekymring forelå. Enkelte informanter trakk også frem et ønske om at skolen eller skolehelsetjenesten tok mer ansvar, og jobbet mer forebyggende gjennom tidlig undervisning om temaet. En informant begrunner dette i at det kan være store sprik i informasjonen ungdommene får hjemmefra og hvilken kompetanse foreldrene har på temaet, men også at det kan være ulikheter i kompetansen hos de ulike miljøterapeutene på barnevernsinstitusjoner.

Alle informantene understreket hvor viktig det var at de etablerte et godt samarbeid med foreldre der de er involvert og det er mulig.

Det som gir mer klare bevis, er samarbeid med foreldre som har tilgang til kontoutskrift. Da ser de at det tikker inn rare summer fra ukjente personer, som ikke foreldrene kjenner til. Og det kan være små til store summer. Det er da vi vet at de holder på med noe salg. Måten vi går inn, tilnærmer oss, er jo veldig situasjonsbasert (...) (Informant 3)

Samtlige informanter opplevde som regel gode samarbeid med foreldrene. En informant påpekte at samarbeidet var avhengig av hvilken relasjon barnet hadde til foreldrene. Et godt samarbeid var viktig både for å avdekke mulig seksuell utnyttelse over ungdommenes mobil, samt for å sammen jobbe for å forebygge og avverge. Gjennom et godt samarbeid mellom institusjonen og foreldrene kan foreldrene følge tettere med på pengene som kommer inn på konto, og gi beskjed til institusjonen dersom de oppdager noe mistenkelig. Likevel opplevde en informant at ungdommen da benyttet mobilen til venner for å motta penger, slik at foreldrene ikke så mer aktivitet på Vipps. Enkelte informanter trakk frem at de oppfordret foreldre til å anmelde forholdet når de gjennom Vipps fikk informasjon om fullt navn, telefonnummer og sum.

Et annet forebyggende tiltak som ble nevnt av flere informanter var samarbeid i direkte kontakt med ungdommen. Det ble trukket frem at dette kan gjøres både gjennom inntaksintervju og individuell samtale. Inntaksintervju kan bidra til at miljøterapeutene får en pekepinn på om seksuell utnyttelse er et aktuelt tema hos ungdommen eller ikke. På inntaksintervjuet gjennomgår man flere spørsmål, som blant annet konkretiseres inn mot potensielle seksuelle overgrep, både på nett og fysisk. Noen informanter fortalte at de informerte ungdommene om at det er mange spørsmål som skal gjennomgås, og at alt ikke er aktuelt for alle ungdommer, men at det er ønskelig at de forsøker å svare så godt og ærlig de kan. Likevel uttrykker en annen informant at inntak av nye ungdommer medfølger mye kartlegging, og at enkelte ungdommer opplever det som overveldende. Det blir også trukket frem av noen informanter at ungdommen ikke alltid har en trygg nok relasjon til ansatte ved gjennomføring av inntaksintervju, noe som medfører at de gjerne tilbakeholder informasjon, eller forteller det de tror miljøterapeutene ønsker å høre. Informantene forteller at det dermed blir viktig at de jobber med å komme i posisjon til ungdommene slik at de opparbeider seg tillit, noe som også er viktig for et godt samarbeid videre. Flere informanter trekker videre frem utfordringer med å skape et godt samarbeid med ungdommen. Blant annet fortvilte foreldre som har ønsker om endring, samtidig som informantene skal ta hensyn til de premissene ungdommene trenger for å opparbeide seg tillit. Informantene beskrev slike situasjoner som “utrolig vanskelig”, men at det var helt avgjørende å arbeide i ungdommenes tempo for å bygge tillit og samarbeid. Videre trakk også en informant frem hvor utfordrende det kunne være å skulle oppmuntre ungdommene til å ha en åpen dialog og samarbeid, da de her også kan oppleve motstridende forventninger mellom tilliten til ungdommen og deres plikt til å dokumentere og journalføre samtaler. En annen informant beskrev en god relasjon som grunnlaget for at vedkommende var i posisjon til å veilede, støtte og samarbeide med ungdommene. Dette kommer vi tilbake til i tema om relasjon.

5.4 Diskusjon

5.4.1 Kurs og oppdatert informasjon kan bidra til tunnelsyn

I intervjuene trekker informantene også frem kurs og veiledning som forebyggende tiltak, samt å holde seg oppdatert på temaet. En informant beskrev det som like viktig å holde seg oppdatert på ungdommens verden, som å holde seg oppdatert på faglitteratur og forskning. Tilstrekkelig informasjon om seksuell utnyttelse over sosiale medier er videre viktig for å

kunne arbeide godt med problemstillingen (Frøyland et al., 2021, s. 107). Det kan derfor anses viktig å ha regelmessige fagdager knyttet til problematikken, selv om det ikke alltid er et gjeldende problem på institusjonen. Dette understrekes av informant nummer fire som mener at det er bedre å være føre var gjennom å holde seg oppdatert på tematikken. På en annen side kan det medføre at ansatte får et for stort søkelys på temaet, og på den måten mister fokuset på områder ungdommen faktisk mester, eller andre utfordringer de måtte ha. Dette kan føre til at ansatte inntar et tunnelsyn. Tunnelsynet kan bidra til at det blir et stort fokus på ungdommens atferd knyttet til seksuell utnyttelse over sosiale medier. Dette kan bidra til at ansatte ikke lengre ser ressursene til ungdommene, men heller kun problemene. Dette underbygges også av ungdomsutvalget i NOU 2023: 24 (s. 21) som opplever at voksne på institusjon og i barnevernet er veldig opptatt av deres problemer og det de *ikke* mestrer. Ungdommer opplever ofte å bli møtt med et problemfokus (Paulsen, 2018, s. 233). Ungdomsutvalget har ytret et ønske om at voksne skal være mer opptatt av positive egenskaper og være like nysgjerrige på det ungdommene mestrer, som det ungdommene ikke mestrer (NOU 2023: 24, s. 21). Det blir dermed viktig at de ansatte også fokuserer på ungdommens styrker og gir opplevelse av mestring ut fra ungdommenes egne forutsetninger (Paulsen, 2018, s. 233).

5.4.2 Forebyggende arbeid kan bidra til stigmatisering og stemping

Gjennom informantenes beskrivelser av samarbeid forstås det å ha en stor og viktig rolle. Samarbeid med andre, både foreldre og instanser, anses viktig for å sikre en god ivaretagelse av ungdommene og for at de ansatte kan arbeide forebyggende opp mot seksuell utnyttelse over sosiale medier. Barnevernet er pliktig til å samarbeide med andre offentlige instanser og tjenesteytere dersom det er nødvendig for å gi ungdommen et helhetlig og samordnet tjenestetilbud (barnevernsloven, 2021, § 15-8). I tillegg skal samarbeid med andre ikke gjøres mer inngripende enn nødvendig (barnevernsloven, 2021, § 1-5). Dog tenker vi at samarbeid også kan by på utfordringer. Ved at institusjonen og miljøterapeuter etablerer et samarbeid med foreldre og instanser, kan det tyde på at institusjonen definerer ungdommens utfordringer som et “problem” som har behov for innblanding fra flere instanser. Likevel er det kjent at ungdom som bor på institusjon ofte kan ha sammensatte og komplekse utfordringer (Jozefiak et al., 2016, s. 33; NOU 2023: 24, s. 75). Dette fordrer samarbeid med andre instanser for å sikre ungdommen tilstrekkelig hjelp, som for eksempel med skole og BUP. Behovet for hjelp gjelder imidlertid ikke alle, og vi vil derfor argumentere for at et problemfokus kan være en potensiell fallgrube ved samarbeid, både når det gjelder foreldre og andre instanser.

Problemfokuset kan bidra til at ungdommene opplever at de har en uønsket annerledeshet enn det som er forventet fra menneskene rundt dem (Goffman, 1963, s. 11). Fokuset på utfordringene som vil bli belyst i samarbeid med andre, kan bidra til at ungdommene opplever å være stigmatisert. Ungdom på barnevernsinstitusjon kan oppleve å bli kategorisert som “problemer”, og de kan oppleve vanskelige følelser og selvbilde knyttet til stigmatisering (Carey, 2023, s. 36; Goffman, 1963, s. 11; NOU 2023; 24, s. 298). Gjennom opplevelser av stigmatisering, anser vi det nærliggende å anta at ungdommer på barnevernsinstitusjoner kan oppleve å inneha en posisjon som avvikere. Videre kan det antas at stigmatiseringen forsterkes gjennom ungdommens atferd knyttet til mulig seksuell utnyttelse over sosiale medier.

Stigmaet kan også gjøre seg gjeldende for hvordan miljøterapeuter og andre offentlige instanser møter ungdommen. Kontakten og samarbeidet kan innebære at ungdommen blir møtt annerledes enn hvis seksuell utnyttelse ikke hadde vært et tema. Det kan dermed bidra til en stigmatiserende opplevelse for ungdommen. De fleste ungdom opplever det stigmatiserende nok å bo på institusjon (Carey, 2023, s. 36; NOU 2023: 24, s. 168). Derfor kan ungdommene trolig oppleve at et slikt behov for samarbeid, kombinert med at de bor på institusjon, medfører en ytterligere stigmatisering. På denne måten kan samarbeidet bidra til at ungdommens arenaer utenfor institusjonen også blir områder hvor de opplever å bli stigmatisert. Dette støttes av forskning som viser at ungdom som har bodd på institusjon, opplevde negative reaksjoner fra sine klassekamerater og lærere (Carey, 2023, s. 45). På denne måten kan samarbeid med andre være med på å stemple ungdommen som avvikende, og dermed bidra til at de opplever å inneha en rolle som avvikende. Ungdommer under barnevernets omsorg har også selv beskrevet at de opplever å bli stemplet (Carey, 2023, s. 44). I denne sammenheng trekker Becker (1963/2005, s. 32) frem at det å bli betraktet som avvikende, kan være et avgjørende trinn i utviklingen av en potensiell varig rolle som avviker. Stemplingen kan føre til større negative konsekvenser for ungdommens utvikling hvis ungdommen opplever samarbeid som stigmatiserende, heller enn hjelpende. Dette støttes av eksisterende forskning der det fremkommer at stigmaet og stemplingen barnevernsbarn opplever, har påvirket ungdom lenge i etterkant av å ha vært under barnevernets omsorg (Carey, 2023, s. 47).

På den andre siden sees uansett et behov for samarbeid med både ungdom, foreldre og instanser som nødvendig, gitt ungdommens hjelpebehov (NOU 2023: 24, s. 75; Jozefiak et

al., 2016, s. 33). Justis- og beredskapsdepartementet (2021, s. 7) peker også på nødvendigheten av å styrke og koordinere innsatsen knyttet til seksuallovbrudd på nett, gjennom samarbeid på tvers av sektorer og aktører. McKibbin (2017, s. 381) trekker videre frem viktigheten av å iverksette ulike tiltak for å forebygge og forhindre at ungdommer på barnevernsinstitusjon utsettes for seksuelle overgrep. Formålet med samarbeid er tross alt å beskytte ungdommen for seksuelle utnyttelser og sikre god hjelp. Det blir likevel viktig å sette ungdommen i fokus og ivareta ungdommens stemme og medvirkning. Ungdomsutvalget i NOU 2023: 24 (s. 21) har ytret et ønske om et bedre og større samarbeid mellom ungdommer og barnevern. De peker på at institusjoner ikke alltid oppleves som et bra nok tilbud, og mener ungdommene selv bør få delta i samarbeidet. Dessuten viser forskning at ungdommers deltakelse i et samarbeid kan skape god medvirkning (Sæbjørnsen & Willumsen, 2015, s. 51). Dette underbygger hvor viktig et godt samarbeid med ungdommen er. Denne diskusjonen inngår i en spenning mellom ungdommenes behov for normalitet og deres behov for hjelp, noe også barnevernsinstitusjonsutvalget trekker frem som en utfordring for institusjoner (NOU 2023: 24, s. 79). Denne spenningen mellom behov fordrer dermed at miljøterapeuter og institusjoner tar skjønnsmessige vurderinger og gode avveininger, der arbeid deres baseres på en forståelse av den enkelte ungdoms behov (Halvorsen, 2012, s. 87). Det blir også her viktig at miljøterapeuter er bevisst ungdommens opplevelse av stigma, da stigmatisering er avhengig av den sosiale prosessen mellom miljøterapeut og ungdom (Goffman, 1963, s. 9). Dersom miljøterapeuten er bevisst på å ikke definere ungdommens utfordringer knyttet til seksuell utnyttelse som et “problem”, har de en større mulighet til å påvirke hvordan ungdommen opplever den sosiale prosessen. Dette understrekes også i Rogers andre grunnbetingelse, der en skal forsøke å møte ungdommen på en respektfull og ikke-dømmende måte (Kvillo, 2021, Wampold & Imel, 2015, referert i Christiansen & Lorås, 2024, s. 18). Funnene våre tilsier at informantene også vektlegger hvor viktig det er å ivareta ungdommene på denne måten.

5.4.3 Samarbeid kan føre til krysspress

I intervjuene fortalte flere informanter om situasjoner vi tolker som et krysspress mellom ulike behov. Krysspresset skapes når miljøterapeutene opplever å forsøke og imøtekomme flere behov på samme tid (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 17; Lipsky, 2010, s. 64). På den ene siden skal miljøterapeuten imøtekomme foreldres forventninger til at det jobbes aktivt for å forhindre at ungdommen ikke utsettes for seksuell utnyttelse over sosiale medier. Denne forventningen var det flere informanter som pekte på. På den andre siden skal miljøterapeuten imøtekomme ungdommenes behov og premisser for å komme i posisjon til å jobbe

forebyggende med problematikken. Informantene vektla at ungdommenes premisser trumfer foreldrenes behov, da ungdommenes premisser for tillit er et viktig fundament for godt samarbeid. Dette trekkes også frem av Rogers gjennom hans grunnbetingelser for godt relasjonelt arbeid, hvor det vektlegges flere tilnæringer som er viktig for å skape tillit og en god relasjon (Christiansen & Lorås, 2024, s. 17). En konsekvens som kan komme av krysspresset er at miljøterapeutene må bruke mer tid på samarbeid og kontakt med foreldre, og dermed får mindre tid til relasjonsbygging med ungdommen. Mindre tid til relasjonsbygging kan videre resultere i at miljøterapeutene ikke kommer i posisjon til å hjelpe ungdommen og arbeide med ungdommen om seksuell utnyttelse over sosiale medier. Ut ifra hva informantene beskriver som grunn for krysspresset, kan det ses nødvendig med endringer i samarbeidet med foreldre knyttet til informasjon og forventninger. En studie peker på at dersom foreldre får mer forståelse av barnevernets kunnskap, kan det bidra med å tilrettelegge for en bedre dialog mellom barnevernet og foreldre (Syrstad & Ness, 2020, s. 466). Tydeligere informasjon om institusjonens arbeid kan bidra til at foreldre får riktigere forventninger til hvordan institusjonen og de ansatte kan arbeide med ungdommen om problematikken, og dermed skape større forutsigbarhet for foreldrene (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009, s. 20; Slettebø, 2009, s. 87).

Informantene forteller også om utfordringer i samarbeid med ungdommen. Eksempelvis inntaksintervju, der målet er å bli kjent med ungdommen etter inntak og innhente viktig informasjon, slik at institusjonen får en helhetlig forståelse av barnets behov, ressurser og mål (Barne-, ungdoms- og familieetaten [Bufetat], 2019, s. 18). Inntaksintervju er som nevnt langt og med mange spørsmål, og informantene forteller at enkelte ungdom opplever det som overveldende. Informantene trekker også i denne sammenheng frem at deres relasjon til ungdommen har en stor betydning, der en utrygg relasjon kan bidra til at ungdom tilbakeholder informasjon eller sier det de tror miljøterapeutene ønsker å høre. Overveldende inntaksintervju og utrygge relasjoner kan dermed ha innvirkning på hvordan miljøterapeutene får jobbet med ungdom som opplever seksuell utnyttelse over sosiale medier. Det at ungdommene opplever det overveldende kan igjen bidra til at de legger mindre innsats i å svare på aktuelle spørsmål. Om ungdommene ikke opplever en trygg relasjon til miljøterapeuten, kan det bidra til at de gir ufullstendige eller uærlige svar. Rapporter fra Bufetat viser at det er varierende grad av medvirkning fra ungdommenes side i inntaksperioden (Bufetat, 2016, s. 14; Bufetat, 2019, s. 6). Dette kan altså tyde på at ungdommene opplever inntaksintervjuet som overveldende. Dermed risikerer

miljøterapeutene å ikke få kartlagt tilstrekkelig. En utilstrekkelig kartlegging kan videre gjøre at problemområder som seksuell utnyttelse over sosiale medier ikke blir oppdaget. Dette kan følgelig ha innvirkning på hvor godt miljøterapeutene får jobbet med problemstillingen, og deres mulighet til forberedelser for å kunne møte ungdommene på en god måte, som sikrer tilstrekkelig arbeid med problemstillingen.

Ungdommer selv forteller at en god start på institusjonen er viktig for å oppleve trygghet og god relasjonsbygging (Barneombudet, 2020, s. 36-37). En god start vil videre bidra til at ungdommen opplever å være trygg nok til å være åpen med ansatte om det som kan være vanskelig, som for eksempel om ungdommen utsettes for seksuell utnyttelse over sosiale medier. I denne sammenheng kan vi også se at informantene beskriver et krysspress som forekommer mellom barnevernsinstitusjonens formål og plikt, og ungdommenes behov. På den ene siden skal miljøterapeutene gjennom inntaksintervju få kartlagt flere ulike arenaer i ungdommens liv, noe de er pliktig til å gjøre for å arbeide med ungdommens utfordringer og bidra til positiv utvikling (Barnevernsloven, 2021, §§ 10-1 og 10-18; Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2023 § 1; Prop. 133 L (2020-2021), s. 582). Samtidig trenger ungdommene å opparbeide tillit til miljøterapeutene og ting skal skje i deres tempo, som informantene trekker frem i intervjuene. Dermed befinner miljøterapeutene seg i et krysspress hvor de utfordres på avveiningene mellom hensynet til ungdommen og hensynet til institusjonens plikt for å bidra til positiv utvikling, trygghet og sikre gode oppvekstvilkår. Likevel er det viktig å huske på at mange ungdommer på institusjon allerede har en utrygg tilknytning (Killén, 2019, s. 56). Dette kan dermed gjøre det ekstra utfordrende for miljøterapeuten å opparbeide seg en trygg relasjon til ungdommen. På en annen side vil disse ungdommenes negative erfaringer fra tidligere relasjoner, gjøre det desto viktigere å arbeide for å skape trygge relasjoner.

5.5 Ansattes tilnærming til seksuell utnyttelse over sosiale medier

Da vi analyserte funnene fant vi at det er samtale, relasjon og tillit informantene vektla som viktige tilnærminger. Både relasjon, tillit og samtale henger godt sammen, da en må ha opparbeidet en god relasjon til ungdommen for å bygge tillit, og en er avhengig av en god relasjon og tillit for å forsøke å få til en god og åpen samtale. Relasjon og tillit er generelt viktig i miljøterapeutisk arbeid, og er noe miljøterapeuter alltid vil ønske å oppnå (Landmark & Olkowska, 2016, s. 28). Vi vil derfor fokusere på dette som tilnærminger de bruker for å

komme i posisjon til å hjelpe ungdommer som utnyttes seksuelt over sosiale medier, da dette ble vektlagt i samtlige intervju.

5.5.1 Tillit og relasjon

Trygg relasjon er egentlig alfa omega hos oss (...) (Informant 5)

På spørsmål om hvordan ansatte og institusjonen som helhet arbeider dersom en ungdom utnyttes seksuelt over sosiale medier, svarer flere av informantene at det er mye fokus på å komme i posisjon til en god samtale og eventuelt et godt samarbeid med ungdommen. Det oppleves viktig for samtlige informanter at den som går inn i en slik samtale, må være en ungdommen anser som en trygg voksenperson de har god relasjon til. Når den gode relasjonen er etablert er det lettere for ungdommen å stole på og ha tillit til miljøterapeuten. Dette er sentralt for at ungdommen skal kunne snakke om det som er vanskelig eller utfordrende. Informantene som selv hadde stått i en slik posisjon bekreftet at de var trygge på å ta samtalen grunnet deres relasjon til ungdommen. En informant forteller at det i hovedsak er ungdommens hovedkontakt som har den tetteste relasjonen til ungdommen, og som derfor oftest må være den "kjedelige voksne" som tar disse samtalen. Informanten understreker likevel at dersom hovedkontakt ikke har god nok relasjon til ungdommen, bør en annen ansatt med bedre relasjon ta ansvar for samtalen. Flere informanter forteller videre at det er spesielt viktig at samtalen tas på ungdommenes premisser og i deres tempo. Dette er spesielt viktig i situasjoner der ungdom utnyttes seksuelt over sosiale medier, da temaet er sensitivt, sårbart og kan være svært utfordrende å snakke om. En informant legger til at man raskt kan havne ti skritt tilbake dersom man går for fort frem og trækker over ungdommens grenser. Han understreker likevel at de ungdommene han har snakket med om dette temaet, har vært ungdommer han har hatt god relasjon til og vært trygg på at begge tåler å stå i denne samtalen sammen. Informanten forteller videre at han tror ungdommene bedre tåler å snakke om dette temaet enn hva ansatte tror, og han tenker at dette temaet er mer tabubelagt hos de ansatte.

På spørsmål om en slik samtale kan påvirke relasjonen videre, svarer en informant at hun kan forestille seg at relasjonen både kan styrkes og svekkes. Ungdommene vet at ansatte dokumenterer det meste av det som blir sagt. Dette kan by på utfordringer dersom ungdommen ønsker at det de forteller, ikke skal formidles videre. Samtlige informanter forteller at dette kan være en utfordring da ansatte er pliktig til å journalføre (Prop. 133 L

(2020-2021), s. 582). Det kan sette en stopper for ungdommens ønske om å åpne seg, og videre svekke tilliten de har til ansatte. Samme informant forteller at hun flere ganger har hørt ungdom si: “Du kommer bare til å skrive det ned, du kommer bare til å fortelle det til den og den hvis jeg deler det”. Hun forteller videre at dette stemmer og at det gjør arbeidet vanskeligere, særlig knyttet til seksuell utnyttelse over sosiale medier, da det som blir fortalt ofte er sentralt at flere miljøterapeutene vet om. Videre forteller informanten at i slike situasjoner er det viktig å være tydelig på at den ansatte ikke kan sitte med informasjonen alene og at man er nødt til å fortelle kollegaer, leder eller barnevernstjenesten om det.

5.5.2 Samtale

Samtaler går igjen hos informantene som et sentralt tiltak når en skal arbeide med ungdom som utnyttes seksuelt over sosiale medier. Når man skal ha en samtale med en ungdom om dette temaet, har flere informanter påpekt at dette er en samtale man ikke skal gå inn i på dag én, men vente til man føler ungdommen og en selv er trygg på å stå i samtalen sammen. Det er en tung samtale å ta, både for ungdommen og den ansatte, samt at den må følges tett opp. Videre forteller flere informanter at det er viktig å beholde fatningen. En informant påpeker at det ikke hjelper å rope “alarm alarm”, men “beholde roen og gjøre det [ha samtaler] i ungdommens tempo”. Han peker videre på at dette er en vanskelig balansegang, da man som ansatt har et sterkt ønske, og en plikt til å hjelpe (barnevernsloven, 2021, § 1-1). Likevel presiserer informanten at han mener det er helt avgjørende at ansatte tar samtale i ungdommens tempo, nettopp for å bevare relasjonen og tilliten som er bygget opp. Flere informanter forteller at dette er spesielt viktig når temaet er såpass sensitivt.

Flere nevner også hvordan en slik samtale bør ta form.

(...) Det å være nysgjerrig og det å vise forståelse, og det å møte de der de er. Ikke begynne å kjeft eller si at “dette er helt helt forbudt, dette får du ikke lov til, det gidder jeg ikke å høre på”, det kommer i hvert fall ingen vei. Men det å, ja, være nysgjerrig og åpen så får du ofte en dialog på det, også kan du komme innpå “men tenker du at dette er bra for deg?” (...) (Informant 2)

Eksempelet illustrerer godt det flere informanter har lagt vekt på. Det fremkommer i eksempelet at man i samtale med ungdommen bør møte ungdommene på en forståelsesfull måte, samtidig som en er rolig, mild og nysgjerrig. Videre presiserer flere informanter at en må unngå å være dømmende eller peke finger, men møte ungdommen på deres følelser, validere og jobbe for at en ikke bidrar til å øke skam- og skyldfølelsen ungdommen kan føle på. En informant forteller at det i tilfeller hvor ungdommen bærer på mye skam, kan hjelpe å

“normalisere” denne følelsen og situasjonen, slik at ungdommen ikke føler seg så alene i det. Informanten forteller at hun gjerne kan snakke om tidligere ganger hun har opplevd lignende hendelser med andre ungdom, eller dikte opp ungdom og fortelle: “Jeg har snakket med en ungdom som har fortalt om dette før, og da var det veldig vanskelig, og jeg skjønner at du har det vanskelig”. Hun forteller at dette kan være til god hjelp, da ungdommen kanskje føler seg mindre alene. Samtidig tydeliggjøres det at den ansatte har opplevd og håndtert dette tidligere, og at miljøterapeutene forstår og har mer innblikk i hva som foregår på sosiale medier enn det ungdommen kanskje hadde sett for seg. En annen informant pekte på at det å analysere situasjonen sammen med ungdommen også kan være en nyttig tilnærming, da man får snakket rundt hva som har skjedd og prøvd å finne eventuelle løsninger.

(...) Hva er det du har opplevd? Hva har det gjort med deg? Hva førte det til? Hvordan ønsker du at dette skal bli håndtert videre? Hva vil du gjøre neste gang du opplever noe sånt? (...) Hva tenker du er lurt å gjøre neste gang? [prater fra ungdommens side] Kanskje jeg skal si det litt før, eller kanskje jeg ikke skal åpne den snappen fra de som jeg ikke har peiling på hvem er, kanskje jeg ikke skal bli venner med folk jeg ikke vet hvem er heller. (Informant 1)

Videre nevner en annen informant at man også kan bekrefte ungdommen ved å si “jeg skjønner at du synes dette var en god måte å tjene penger på, og jeg skjønner at du tenker at dette ikke har noen negative følger for deg”. Samtidig som en gir råd, veileder, motiverer til å ta de rette valgene og hjelper ungdommen til å forstå at å sende intime bilder for penger eller annen oppmerksomhet, setter dem i en sårbar posisjon og kan være til skade. Videre er det viktig at en viser ungdommen at man som ansatt står stødig ved deres side og alltid er der for dem;

(...) Vi står der og tar dem i mot med åpne armer, selv om de har gjort dumme ting syv ganger på rad, så må vi likevel stå klar og vise at “jeg blir ikke sint på deg, du kan alltid komme her, du har alltid en seng å sove i”. (Informant 4)

Dette er gjentakende i alle intervjuene vi gjennomførte. Noen informanter påpekte også at når ungdom først hadde opprettet kontakt med noen som ønsket bilder eller videoer av seksuell karakter, var det sentralt å samarbeide for å lage trygge rammer dersom forespørslene gjentok seg. Videre påpekte en informant at ansatte ikke har fasiten på hva som bør gjøres i slike situasjoner, men at det likevel er ønskelig med en åpen dialog med ungdommen, slik at man sammen kan finne en løsning. Igjen nevnes relasjon som en nøkkel for å få ungdommen i samtale: “Så det er hovedfokuset vårt, alltid, alltid trygge relasjoner”.

I tilknytning til samtale ble tiltak som råd og veiledning, individuell samtale, målstyrt miljøterapi og samtaler rundt nettvett nevnt. Individuell samtale forklares av informanter som ukentlige samtaler mellom ungdom og hovedkontakt, der en snakker om temaer som er relevant for ungdommen. Dersom det er mistanke om eller oppdaget seksuell utnyttelse over sosiale medier tar miljøterapeutene dette opp i samtale. Da er det opp til ungdommen om de ønsker å prate om det eller ikke. En annen informant fortalte om målstyrt miljøterapi. Videre beskriver informantene at dette er et dokument som lages i samarbeid med ungdommen om deres mål. Dersom informantene har opprettet en dialog knyttet til seksuell utnyttelse over sosiale medier, kan de sammen utarbeide mål for å unngå dette og lage konkrete tiltak for å sammen jobbe for å oppnå målene. Samtaler rundt nettvett anses også være et sentralt tiltak når ansatte mistenker eller oppdager seksuell utnyttelse over sosiale medier. Noen institusjoner brukte videoer som verktøy, for å forenkle og vise hva som er lov og ikke lov på nett. I etterkant av dette hadde de samtaler rundt nett og sosiale medier, for å bevisstgjøre ungdommen hvilke konsekvenser slike intime bilder og videoer kan medføre. På denne måten fikk de snakket om hva en kan legge ut på sosiale medier og hva en skal være forsiktig med å legge ut. Flere informanter nevnte at ansatte må tørre å være direkte og stille ubehagelige spørsmål for å få gode svar.

5.6 Diskusjon

5.6.1 Sårbar ungdom, relasjon og tillit

Barn og ungdom som bor på institusjon har ofte opplevd ulike former for omsorgssvikt, eller traumer påført av nære omsorgspersoner, noe som kan skape en utrygg tilknytning som kan innebære en grunnleggende mistillit, frykt for nære relasjoner til andre, og forstyrrelser av normalutviklingen (Kvaran & Holm, 2012, s. 105; Melinder, 2010, s. 140-141; Søftestad, 2018, s. 90). De har videre en høyere risiko for å utvikle kognitive, sosiale og emosjonelle problemer, atferdsvansker og psykiske lidelser (Baugerud et al., 2008, s. 9; Melinder, 2010, s. 140). Disse ungdommene er derfor ofte ekstra sårbare, også på et sosialt plan (Melinder, 2010, 140-141). En kan tenke seg at utfordringene gjør at ungdommene søker tilhørighet og oppmerksomhet andre steder, som på sosiale medier, noe som kan gjøre dem ekstra sårbare for seksuell utnyttelse. På sosiale medier kan ungdommene komme i kontakt med personer som validerer deres følelser, viser forståelse, kjærlighet, omsorg og bekreftelse. Ungdom på barnevernsinstitusjon kan være mer sårbare og derfor ha lettere for å oppfatte denne kontakten som vennskapelig og kjærlig, og er derfor svært utsatt for fare. Dette blir også påpekt i

rapporten fra Redd Barna (2020, s. 14) der informantene pekte på at ungdom på institusjon er villig til å gå lengre enn andre ungdom for å oppleve at noen bryr seg om dem. De har videre også lettere for å misforstå en utnyttelse med omsorg. På den måten har de lavere terskel for å sende et intimt bilde eller video dersom de får forespørsel om det, i bytte mot penger, bekreftelse eller omsorg (Redd Barna, 2020, s. 14). Dette viser at ungdommenes indre arbeidsmodeller kan spille inn på hvordan ungdommene tolker potensielle farlige situasjoner, slik som kontakt med fremmede. Vi tolker det dithen at når en ungdom mangler grunnleggende kognitive, sosiale og emosjonelle forståelser vil en lettere kunne misforstå meldinger som har til hensikt å utnytte ungdom seksuelt. Dette kan medføre at de skaper en viss tillit til utnyttaren og oppfatter relasjonen som positiv og kan tolke bilde- og videoforespørsler av seksuell karakter som et tegn på eksempelvis omsorg eller bekreftelse.

I arbeid med disse ungdommene er derfor relasjonskompetanse viktig, spesielt på barnevernsinstitusjon, da institusjonen representerer en viktig oppvekstarena for ungdom (Skau, 2024, s. 67; Tjelflaat, 2003, s. 184). På denne måten kan ungdommene få hjelp til å etablere nye gode og trygge relasjoner (NOU 2023: 24, s. 76). For å etablere slike relasjoner er det sentralt med et stabilt og nært forhold til omsorgspersonene, noe som er spesielt viktig for barn med langvarige omsorgstiltak utenfor hjemmet (NOU 2023: 24, s. 43). På en annen side vil dette være utfordrende å oppnå på barnevernsinstitusjoner, da ungdommene ofte forholder seg til mange voksne i hverdagen (NOU 2023: 24, s. 74). Turnusordninger og mange ansatte kan føre til at det er vanskelig å oppnå en stabil og trygg relasjon med ungdommene. Noen av informantene jobbet på institusjoner med tredelt turnus der det i løpet av ett døgn var elleve ansatte på jobb fordelt utover dag, kveld og natt. For ungdom som bor på institusjonen vil det være svært mange voksne å forholde seg til. En studie som har intervjuet ungdom på institusjon viser til at noen ungdom fant det utfordrende med en slik turnus da det var hyppig utskiftning av ansatte og at en må forholde seg til mange ansatte over kort tid (Gautun et al., 2006, s. 110). Tredelt turnus medfører mange forskjellige voksne på institusjonen til enhver tid, misforståelser samt at informasjon kan forsvinne i vaktskifte og ved overlapp (Forandringsfabrikken, 2022, s. 64). På en annen side var det andre ungdom i studien som mente denne turnusordningen fungerte fint (Gautun et al., 2006, s. 110). Likevel mener vi at en så hyppig utskiftning av ansatte kan utfordre den stabiliteten og roen ungdommen trenger for å skape en god og trygg relasjon. Dette er eksempelvis viktig hos ungdom som har utviklet en utrygg tilknytning (Killén, 2019, s. 56). Samtidig kan det

redusere muligheten for at ungdommen er villig til å snakke om et sensitivt tema slik som seksuell utnyttelse. Dette gjør arbeidet vanskeligere for miljøterapeuter som mistenker eller har oppdaget at en ungdom utnyttes seksuelt over sosiale medier.

5.6.2 Relasjon og samtale som tilnærming og begrensning

På barnevernsinstitusjoner er det viktig at miljøterapeuter arbeider for å etablere trygge relasjoner til ungdommen. Ved at de opplever gode og trygge relasjoner, kan deres relasjonserfaringer endres og gi nye utviklings- og tilknytningsmuligheter (Søftestad, 2018, s. 90). Videre kan det bidra til at ungdommen tar bedre valg i møte med fremmede over sosiale medier. Dette kan ha forebyggende effekt for fremtidig utnyttelse over sosiale medier. Det er derfor viktig at ansatte på institusjon fokuserer på tillit og relasjonsbygging, og gjør dette i ungdommenes tempo. For å skape en god relasjon med ungdommen ser vi hen til Carl Rogers tre grunnbetingelser for et godt relasjonelt arbeid (Christiansen & Lorås, 2024, s. 17). Ut ifra vår tolkning og analyse av funnene ser vi at informantene benytter seg av disse grunnbetingelsene.

Den første grunnbetingelsen omhandler miljøterapeutenes evne til å være åpen om bekymringer og tanker rundt utnyttelsen de mistenker eller har oppdaget (Christiansen & Lorås, 2024, s. 17). Flere informanter fortalte at de forsøkte å gi ungdommen råd og veiledning knyttet til kontakt med fremmede og ved sending av avslørende bilder. Blant dem var det en informant som fortalte at det kan være viktig å analysere og stille spørsmål om situasjonen sammen med ungdommen. Eksempelvis ved å spørre hva de har opplevd, hvordan de ønsker at det skal håndteres eller hva de vil gjøre hvis noe sånt skjer igjen. Hvor ekte og transparent miljøterapeuten kan være avhenger av relasjonen miljøterapeuten har til ungdommen, og om ungdommen ønsker en åpen kommunikasjon eller hjelp av miljøterapeutene. Ungdommer selv understreker at de ofte ønsker ærlige miljøterapeuter som tør å grensesette og ta avgjørelser som ikke alltid er like populære (Forandringsfabrikken, 2022, s. 18; Gautun et al., 2006, s. 32). Dette forstår vi ut ifra informantenes fortellinger, som avhengig av relasjonen. Noen ansatte kan være ekte og ærlige med en ungdom om deres bekymring knyttet til utnyttelsen, da relasjonen er bygget opp over lang tid og er såpass sterk og trygg at ungdommen tåler å høre miljøterapeutens mening, og samtidig vite at det kommer

fra et godt sted. Er relasjonen ikke fullt så sterk, tolker vi at det kan være sentralt å ikke være for transparent med ungdommen med en gang. Dette da det i noen tilfeller kan lande feil, spesielt knyttet til et så intimt tema som seksuell utnyttelse over sosiale medier. Selv forteller flere ungdommer at det er vanskelig å snakke med voksne på institusjonen om vanskelige tema (Forandringsfabrikken, 2022, s. 39; Gautun et al., 2006, s. 82). Flere informanter påpeker at dette er en form for samtale en ikke tar på dag én, men venter til man selv og ungdommen tåler å stå i samtalen, slik at en får tid til å bygge en relasjon som tåler miljøterapeutens ekte og transparente mening og hjelp. Ungdommer påpeker selv at det er tryggere og lettere å snakke med miljøterapeutene om både gode og vonde tema, når de har en opparbeidet relasjon og opplever at miljøterapeuten bryr seg om dem (Forandringsfabrikken, 2022, s. 68).

Grunnbetingelse nummer to benyttes ved at miljøterapeutene inntar en ikke-dømmende tilnærming og evner å se forbi atferd som kan oppleves som negativ og prøver å forstå følelsene bak atferden (Christiansen & Lorås, 2024, s. 18). Vi ser at en potensiell fallgrube ved å mangle evnen til å innta en ikke-dømmende tilnærming kan være at det oppstår avstand mellom miljøterapeuten og ungdommen. Dette kan gjøre mer skade, da ungdommen kan trekke seg unna miljøterapeuten. Ved at man ser forbi atferden og prøver å forstå følelsene, kan miljøterapeutene bidra til å fjerne eventuell stigmatisering, eksempelvis ved å vise empati og anerkjennelse for at dette er noe de ansatte har erfaring med og ikke opplever som avvikende. Dette kan hjelpe ungdommen til å føle at de ikke er alene i sin opplevelse, og kan på den måten redusere følelsen av stigmatisering (Goffman, 1963, s. 9). Videre kan dette være en god måte å legitimere ungdommens følelser på (Lillevik, 2020, s. 116). Flere informanter nevner blant annet at en må være nysgjerrig og samtidig vise forståelse og stille seg undrende til hva de gjør på mobilen eller hva som gjør at de eksempelvis sender slike bilder. Ved å være nysgjerrig og vise at man orker og vil høre på det ungdommen har å si, kan det være lettere for ungdommen å åpne seg om det som er vanskelig (Forandringsfabrikken, 2022, s. 21). Det er sentralt at ungdom møter forståelse for hva de går gjennom og hvordan de har det (Forandringsfabrikken, 2022, s. 24). En informant fortalte at man eksempelvis kan vise forståelse ved å si "Jeg skjønner at du synes dette var en god måte å tjene penger på". I og med at dette er et sår tema der ungdom ofte også kan føle på en skam- og skyldfølelse, blir det svært viktig at ansatte ikke forsterker denne opplevelsen, da det kan ha innvirkning på ungdommens følelser og hvordan de betrakter seg selv (Becker, 1963/2005, s. 32; Goffman,

1963, s. 9). Informanten forteller videre at man etter å ha vist forståelse, må være tydelig med gode råd, veiledning og motivasjon. På denne måten kan man både være en forståelsesfull og ikke-dømmende trygg voksen, men samtidig vise ungdommen at det å sende intime bilder og videoer kan få negative følger og sette ungdommen i en svært sårbar situasjon. Informantene peker på at som en trygg voksenperson må en ta imot ungdommene og vise at man ikke blir sint, men alltid er der for dem. Dette er sentralt da barn bør erfare at de tåles, men samtidig at de kan bli korrigert dersom relasjonen er trygg nok til dette (NOU 2023: 24, s. 74). Dette er en viktig faktor for at den relasjonelle samtalen skal ha noe effekt.

Vår tolkning er at de ansatte like fullt anvender Rogers tredje grunnbetingelse. Vi ser at informantene tar denne grunnbetingelsen i bruk i praksis når de viser til at de forsøker å skape en god relasjon med ungdommen gjennom å møte dem på en varm og omsorgsfull måte, med en validering knyttet til hva ungdommen står i (Christiansen & Lorås, 2024, s. 18). Et godt eksempel på dette er det informant fire allerede har nevnt om hvor viktig det er å ta i mot ungdommene med åpne armer, vise at en ikke blir sint og at de alltid kan komme til dem. Dette kan bidra til å styrke deres relasjon. Viktigheten av å vise empati, at en alltid er der for ungdommen, tåler avvísninger, holder ut og viser at en bryr seg er noe NOU 2023: 24 (s. 81) også peker på. Selv om relasjon anses viktig og nødvendig i samspillet mellom ungdom og ansatte, undrer vi oss om fokuset på relasjon kan bli vektlagt i større grad enn ungdommens rett på forsvarlig omsorg. Informantene har i intervjuene lagt stor vekt på relasjonens betydning og hvor viktig dette er for å komme i posisjon til å forebygge og arbeide med seksuell utnyttelse. Med bakgrunn i våre funn, kan det antydes at miljøterapeuter kan være bekymret for å ødelegge relasjonen til ungdommer. Dette samsvarer med forskning som viser at begrensning av barns rettigheter kan påvirke ansattes relasjon til ungdommen, og at rom for tillit og samtale kan svekkes (Redd Barna, 2020, s. 22). Dermed underbygges vår undring om at ansatte derfor ikke begrenser ungdommens rettigheter, med ønske om å bevare deres gode relasjon. Vi lurer dermed på om ansattes eksisterende tilnærminger til seksuell utnyttelse over sosiale medier ikke er tilstrekkelig. Internasjonal forskning har også kartlagt at det eksisterende arbeidet på barnevernsinstitusjoner knyttet til seksuell utnyttelse er manglende (McKibbin, 2017, s. 373). Selv om de eksisterende tilnærmingene oppleves mangelfulle, anses relasjon som svært viktig for miljøterapeutenes utgangspunkt for endringsarbeid med ungdommen. Dette støttes også opp av forskning som forteller at ungdom engstet seg for å fortelle ansatte hva de hadde opplevd og var bekymret for hvilke

konsekvenser som kunne medfølge (Redd Barna, 2020, s. 22). Videre vektlegger forskningen at det må synliggjøres at de ansatte tåler alt ungdommen forteller (Redd Barna, 2020, s. 22). Dette er også vektlagt av en av våre informanter som fortalte at det er viktig å ta i mot ungdommen med åpne armer.

5.6.3 Journalplikt kan bidra til krysspress

Slik vi har forstått det gjennom informantene kan det, sånn som ved samarbeid, være vanskelig både å være en miljøterapeut med ønske om å hjelpe ungdommen, samtidig som man er på jobb og må forholde seg til regler og rutiner, slik som at en er pliktig til å dokumentere. Som vist til i våre funn har flere ungdom uttrykt redsel for at det de forteller i fortrolighet til en miljøterapeut deles videre. Dette kan svekke tilliten ungdommen har til miljøterapeuten. Flere informanter fortalte at ungdom tidvis ikke ønsket å snakke om private temaer, da de kjenner til dokumentasjonsplikten. Dette kan medføre at de trekker seg lengre tilbake, eller ikke tør å fortelle hva de opplever. En studie underbygger dette ved å peke på at barnevernets rammer, herunder journalplikten, kan bli en hindring for barnets medvirkning (Nøkleby et al., 2024, s. 35). Resultatet fra studien kan altså tyde på at ungdommenes medvirkning blir begrenset grunnet deres ønske om å unngå å få personlige forhold nedskrevet. En slik situasjon hvor ungdommer trekker seg tilbake, vil være problematisk for miljøterapeuten som vil havne i et krysspress og etisk dilemma mellom det å både ønske en åpen og ærlig samtale med ungdommen, samtidig som en må journalføre hva som blir sagt, dersom det kan ha betydning for beslutninger og vedtak som treffes (barnevernsloven, 2021, § 12-4). Et slikt krysspress kan oppleves utfordrende og uhandterlig, og kan føre til en opplevelse av avmakt og utilstrekkelighet (Ylvisaker & Rugkåsa, 2020, s. 17). Når en havner i en avmaktsposisjon, opplever man å mangle kontroll, innflytelse og mulighet til å oppnå ønskede mål grunnet ytre begrensninger eller mangel på ressurser (Askeland, 2011; Skau, 2013). Ut i fra dette tolker vi at avmakt og krysspress kan komme til uttrykk ved at miljøterapeutene ønsker å møte ungdommen på deres behov, men begrenses av lovverket på den måten at de må dokumentere dersom noe viktig blir sagt. Dette kan igjen medføre at ungdommen lukker seg og unnlater å fortelle hva som foregår. Her kan tydelighet være viktig, og ungdommene bør få beskjed om at informasjonen kan bli delt med kollegaer, leder eller barnevernstjenesten, noe som kan bidra til å opprettholde en åpen kommunikasjon og tillit mellom ungdommene og miljøterapeutene. Forandringsfabrikken (2022, s. 17) peker også på

at når konfidensiell informasjon deles videre til kollegaer, leder eller barneverntjenesten skal ungdommen få vite om det på forhånd, det må være en lovhjemmel for å dele informasjonen, det skal være til barnets beste, og den voksne må vurdere risikoen det medfører å miste ungdommens tillit.

5.7 Barnevernsloven som grunnlag for miljøterapi

I intervjuene la informantene vekt på handlingsrommet som begrenses av barnevernsloven, og hvordan tiltak og begrensning av mobiltelefon fungerer i praksis. Før intervjuene hadde vi en antakelse om at begrensning av mobiltelefoner ble praktisert i større grad, for å beskytte ungdommene. Våre funn viser derimot at dette benyttes i liten grad, men at informantene har mye refleksjoner og tanker rundt dette.

5.7.1 Miljøterapi og lovverk

I flere av intervjuene tydeliggjorde informantene at de har et sterkt behov for å gjøre mer enn det de har mulighet til å gjøre, dersom de mistenker eller oppdager at en ungdom utnyttes seksuelt over sosiale medier. Informantene forteller at det er vanskelig å gjøre mer grunnet et strengt lovverk som begrenser deres handlingsrom. På spørsmål om informantene har iverksatt ytterligere regler knyttet til mobilbruk ved mistanke eller bekreftet seksuell utnyttelse over sosiale medier, forteller informantene at de kan sette inn svært få eller ingen tiltak uten samtykke, da lovverket har strenge rammer for bruk av tvang. En informant opplever frustrasjon knyttet til lovverket, som oppleves å hindre dem i å utføre flere tiltak. Det er kun én informant som forteller å ha opplevd at ansatte har fratatt en ungdom mobilen på kveldene, grunnet mistanke om seksuell utnyttelse over sosiale medier. Informanten forteller at de på kort sikt opplevde god erfaring med dette, men at institusjonen raskt fikk tilbakemelding om at de ikke hadde hjemmel til å inndra mobilen.

Når informantene får spørsmål om grensen mellom bruk av tvang og utøvelse av forsvarlig omsorg knyttet til å begrense mobilbruk, synes de å være noe todelt, og til tider uenig med seg selv. Flere informanter påpeker at det vil være til det beste for ungdommen å frata dem mobilen i visse tilfeller, og at det vil beskytte dem mot eventuell utnyttelse.

Det er jo selvfølgelig situasjoner der en vet at det kanskje er for det beste å fjerne telefon eller data (...) Der man tenker at det hadde vært for det beste at vi hadde tatt den. Det er jo en form for å utøve omsorg. Men det kan man ikke. (Informant 4)

Videre forteller samme informant: “Det er veldig lite vi kan gjøre. Eksempelvis i situasjoner der vi vet at hun sitter på rommet sitt og blir utnyttet [over sosiale medier] av eldre menn, så har man jo bare lyst til å ta den telefonen”. Imidlertid reflekterer flere informanter rundt hvor hensiktsmessig det egentlig er å begrense tilgang til mobilen. Det virker som om samtlige mener at å frata ungdommene mobiltelefonen er en midlertidig løsning, og kun vil være til hjelp i den perioden telefonen er inndratt. Problemet vil vende tilbake når de får mobilen igjen, men da muligens med en dårligere relasjon til miljøterapeuten. En informant reflekterte blant annet rundt dette: “Ja, det [å inndra mobiltelefonen] kan beskytte de i... kanskje på kort tid, men i det lengre perspektivet, hvor mye hjelper det egentlig?” Det var flere som tenkte i samme baner og som reflekterte rundt om det finnes andre metoder en kan bruke for å beskytte ungdommen. To informanter påpeker at dersom man skal frata ungdommen mobiltelefon bør ikke det være eneste tiltak. De legger videre til at en samtidig må legge ned en god del arbeid i forebygging og samtaler. Som et forslag til andre tiltak ytrer noen informanter et ønske om muligheten til å sjekke mobiltelefonene til ungdommene. Blant annet hvilke sosiale medier og nettsider de besøker og hva de bruker dem til og om de har kontoer på nettsider med aldersgrense. En informant mener denne oversikten er nødvendig for å kunne utøve forsvarlig omsorg. Flere informanter nevner begrensning av internett som noe de allerede gjør, ved at internettet blir slått av på kvelden. Dog problematiserer også informantene at de fleste ungdommene har mye mobildata, noe som fører til at det å slå av internett ikke har reell effekt.

Selv om det å inndra mobiltelefonen oppleves som et midlertidig tiltak, forteller flere informanter at de har et ønske om å kunne gjøre mer. Flesteparten av informantene forteller at de føler seg “bundet på hender og føtter” grunnet lovverket, og at de ville gjort mer dersom det var deres egne barn. En informant sier følgende:

Man skulle jo ønske veldig mye, og det er jo noe som føles feil, fordi hvis det hadde vært ditt eget barn, så hadde du gjort mer. Men siden du må følge lovverket, så har du en vei som du må følge (...) (Informant 5)

Det at informantene ville gjort mer og strukket seg lengre dersom dette hadde omhandlet egne barn, ble nevnt gjentatte ganger i de fleste intervjuene. På en annen side forteller flere informanter at de mener det er viktig med et strengt lovverk som sikrer ungdommenes

rettigheter, eksempelvis retten til privatliv (Menneskerettsloven, 1999, art. 8). En informant forteller videre at det å ha et strengt lovverk også kan være viktig dersom ungdom bærer med seg tung bagasje. Informanten forklarer at tidligere opplevelser kan medføre en sårbarhet for kontrollen og avmakten det innebærer å bli fratatt mobiltelefonen. Han mener at å frata disse ungdommene mobiltelefonen kan være en trigger, føre til eskalering av problemet, samtidig som en kan miste tilliten og relasjonen en er avhengig av for å gjennomføre gode samtaler.

5.8 Diskusjon

5.8.1 Lovverkets begrensede handlingsrom kan skape avmakt og krysspress

Lovverkets bestemmelser er nødvendig for å blant annet sikre ungdom på institusjon forsvarlig omsorg og rettssikkerhet, og eksempelvis forebygge risikofylt atferd og seksuell utnyttelse over sosiale medier (barnevernsloven, 2021, §§ 10-1 og 10-2). Likevel kommer det tydelig frem av funnene at informantene føler lovverket er så strengt at det i praksis er vanskelig å regulere og begrense ungdommenes kontakt med potensielle utnytttere. Det at lovverket oppleves å begrense ansattes handlingsrom, ser vi på som en utfordring når miljøterapeutene skal gi ungdommen forsvarlig omsorg og beskyttelse knyttet til seksuell utnyttelse over sosiale medier. Ut ifra hvordan informantene beskriver det begrensede handlingsrommet, tolker vi det som at de opplever å befinne seg i en avmaktsposisjon og et krysspress (Järvinen & Mik-Meyer, 2003, s. 17; Lipsky, 2010, s. 64). Vi ser at dette er to begreper som glir inn i hverandre, da miljøterapeutene opplever avmakt vet at de står i et krysspress. Når institusjonen oppdager at barn utnyttes seksuelt på egne mobiltelefoner, havner miljøterapeuten i et krysspress mellom å inndra mobilen for å utøve forsvarlig omsorg og ta hensyn til ungdommenes privatliv og mulighet til å kommunisere fritt gjennom egen mobiltelefon (barnevernsloven, 2021, §§ 10-1 og 10-2; Prop. 133 L (2020-2021), s. 567). Lovverket er komplekst og kan oppleves vanskelig å forholde seg til i utfordrende situasjoner, noe både våre informanter og andre studier viser til (Redd Barna, 2020, s. 16; Reime, 2017, s. 23). Selv om de ansatte kan føle på maktesløshet knyttet til et strengt lovverk, er det sentralt å alltid arbeide for å unngå tvang, da det vil krenke ungdommen både fysisk og mentalt (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 11). Dette er en etisk utfordring, der ansatte må ta en skjønnsmessig avveining mellom skadene som kan forebygges ved tvang, og skadene som kan oppstå ved bruk av tvang. Ifølge Fellesorganisasjonen (2019, s. 12) vil bruk av tvang være etisk forsvarlig dersom ungdommen selv ikke forstår konsekvensene av egne handlinger. Dette er skjønnsvurderinger ansatte må ta stilling til i hver enkelt situasjon. I tillegg

poengterer flere informanter at et strengt lovverk er nødvendig for å sikre ungdommens rettigheter, blant annet deres rett til privatliv og personlige integritet. Dette er tungtveiende hensyn, da disse tydeliggjøres både i barnekonvensjonen (1989), barnevernsloven (2021) og forskrift om barns rettigheter i barnevernsinstitusjon (2022).

Informantene peker på at handlingsrommet deres er begrenset ved at de beskriver det som at *“hadde det vært ditt eget barn, så hadde du gjort mer”*. Vi tolker det dithen at miljøterapeutene føler på en avmakt og utilstrekkelighet i arbeidet og kunne ønsket seg tydeligere retningslinjer for hva de kan og ikke kan gjøre. Rapporten fra Redd Barna (2020, s. 15) viser også til at miljøterapeutene reflekterer over hva de hadde gjort dersom dette hadde omhandlet egne barn og at handlingene også her i stor grad styres av lovverket i kombinasjon med rutiner, kultur, erfaringer og hva de anser som barnets beste. Samtidig er det viktig å reflektere rundt at dette ikke er miljøterapeutenes egne barn og at det her eksisterer en annen type relasjon og maktbalanse. Barnevernsinstitusjoner ønsker ofte å skape familielignende omgivelser, men dette vil være vanskelig å skape (Backe-Hansen et al., 2017, s. 24). Blant annet er institusjonen en arbeidsplass for de ansatte, det er ofte mange voksne å forholde seg til, institusjonen styres av en rekke lover og regler for å sikre ungdommenes rettigheter og beskyttelse og de ansatte har dokumentasjonsplikt (Backe-Hansen et al., 2017, s. 24). Gitt utgangspunktet for relasjonen mellom miljøterapeuter og ungdommer, kan det argumenteres for at det å frata ungdommene mobiltelefonen kan være særlig utfordrende. Argumentet underbygges også av forskning som viser at begrensnig av barns rettigheter kan påvirke ansattes relasjon til ungdommen og at rom for tillit og samtale kan svekkes (Redd Barna, 2020, s. 22). Det kan være behov for å ta hensyn til dette i vurderingen av hvorvidt det er forsvarlig å inndra mobilen og eventuelle konsekvenser det kan medføre. Det er viktig å ta hensyn til at ansatte på institusjonene jobber i en kontekst preget av ulike hensyn og utfordringer. Dette kan inkludere relasjonsskadde ungdommer, komplekse familieforhold og krav om å følge lovverket. Det er derfor særs viktig at ansatte også reflekterer over de eventuelle negative virkningene inndragelse av mobiltelefoner kan ha på ungdommene, da begrensnig av ungdommenes kommunikasjonsmuligheter kan oppleves traumatisk. Dermed blir det sentralt å være bevisst på at dette kan påvirke den opparbeidede relasjonen og tilliten ungdommen har til miljøterapeutene.

Knyttet avmaktsposisjoner miljøterapeutene opplever, har Barne- og familiedepartementet (2024) nylig kommet med et høringsforslag. I høringsforslaget foreslås det å vurdere at ansatte på barnevernsinstitusjon får økt adgang til ungdommenes mobiltelefon og mulighet for begrensninger (Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 197). Denne inngripen begrunnes i ønske om å beskytte barn og unge hvor det foreligger en konkret mistanke om at barnet blir utsatt for alvorlig fare. Forslaget legger til grunn at dagens lovverk ikke tar høyde for samfunnsutviklingen som bidrar til at risikofylt atferd i større grad foregår på digitale plattformer. Videre peker høringsnotatet på at ungdom i økende grad bruker mobilen til å eksempelvis selge seksuelle tjenester. Når miljøterapeuter da ikke har oversikt over ungdommenes digitale kommunikasjon, kan det medføre at ungdommen ikke får den forsvarlige omsorgen de har krav på (Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 214). I tillegg har utvalget fått flere innspill fra institusjoner som opplever å ha manglende mulighet til å beskytte ungdommene mot farene de blir utsatt for gjennom digitale plattformer (Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 197). Likevel har barn rett til privatliv og dette er et hensyn som står sterkt (Menneskerettsloven, 1999, art. 8; Prop. 133 L (2020-2021), s. 53). I våre funn var det mange informanter som vektla barnets rett til privatliv, og kun en informant som trakk frem et ønske om en faktisk mulighet til å sjekke mobiltelefonen til ungdommene. Det er flere høringsinstanser som har stilt seg nølende til forslaget og mener det krever nærmere behovsvurdering og etterspør mer forskning knyttet til barn i barnevern og digitale medier (Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 198). I tillegg peker flere informanter på at det å begrense ungdommens mobiltelefon kun er et midlertidig tiltak og at risikoen for seksuell utnyttelse kan vende tilbake når ungdommen får mobilen tilbake. Det er viktig å ikke ta for lett på slike begrensninger, da tvangsvedtak er et stort inngripen i ungdommenes liv. Spesielt i slike situasjoner som en informant pekte på, når ungdommen bærer med seg bagasje som kan gjøre de ekstra sårbare for slik kontroll og opplevelse av avmakt. Denne grensen mellom begrensninger med hensyn til omsorgsansvaret og inngrep som krever lovhjemmel, er i praksis svært krevende (Barne- og familiedepartementet, 2024, s. 210).

Ut ifra våre funn, tolker vi at en slik inngripen i barnas digitale verden kan være ødeleggende for en god relasjonsbygging. Likevel vil et slikt tiltak bidra til at ansatte opplever å ha et større handlingsrom og flere konkrete tiltak for å forebygge at ungdommene utsettes for seksuell utnyttelse over sosiale medier. Rapporten fra Redd Barna (2020, s. 25) drøfter muligheten til å eventuelt *kun* regulere internettet og ikke begrense adgangen til selve

mobilen. De mener lovverket burde omhandle internett mer direkte, slik at ungdommene eksempelvis får ha mobiltelefonen sin, men at internetttilgangen i begrensede perioder reguleres. Dette begrunner de med at det kan oppleves som mer inngripende å bli fratatt selve mobilen enn å kun bli fratatt internetttilgang (Redd Barna, 2020, s. 25). Dessuten er økt adgang til innholdet i ungdommenes mobiltelefoner mer inngripende enn å begrense internettet, da det også berører ungdommens rett til konfidensialitet (Barnekonvensjonen, 1989, art. 16; Havre, 2023, s. 98). Likevel tolker vi ut ifra våre funn at dette kan være utfordrende å gjennomføre i praksis, da informantene forteller at de fleste ungdommer i dag har mye mobildata. Dermed kan miljøterapeutene, selv med en begrensning av internetttilgangen, oppleve det som utfordrende å beskytte ungdommene mot eventuell seksuell utnyttelse over sosiale medier. Videre er det barnevernsinstitusjonens ansvar og plikt å gi barn nødvendig beskyttelse og omsorg, selv når barnet ikke ønsker dette selv (Barnekonvensjonen, 1989, art. 3; barnevernsloven, 2021, § 10-1). Dersom institusjonen unnlater seg å sette grenser for ungdommene, slik at de ikke mottar den forsvarlige omsorgen de har krav på, vil dette bryte med barnekonvensjonen (1989) artikkel 3, noe som også understrekes i FNs barnekomité (Havre, 2023, s. 38). Lovverket er utfordrende, fordi det bygger på mye individuell tolkning og skjønn, og det er vanskelig å vite når en kan begrense barnets rettigheter for å gi barnet forsvarlig omsorg (Barnevernsloven, 2021, §10-2). Redd Barna rapporten (2020, s. 21) peker på at en må være veldig trygg i faget for å begrense barnets mobiltelefon dersom det anses nødvendig grunnet risiko.

Kapittel 6: Oppsummering og avsluttende refleksjoner

Temaet vi valgte å begi oss ut på har vært interessant og omfattende. Det er et stort og relativt nytt tema som er lite forsket på. Denne studien vil trolig være et lite bidrag til forskningen på ungdom som opplever seksuell utnyttelse over sosiale medier, og hvordan ansatte på institusjon arbeider med disse ungdommene. I det store bildet har denne studien sannsynligvis kun belyst en liten del av det fullstendige bildet, da seksuell utnyttelse over sosiale medier er en stor og relativt ny utfordring i et samfunn i stadig utvikling. Vi mener likevel dette er et viktig og dagsaktuelt bidrag. Studien belyser hvordan flere institusjoner arbeider i møte med seksuell utnyttelse over sosiale medier, og peker på dilemmaer de møter på i arbeid med sårbare ungdom, sosiale medier og et omfattende lovverk. Vi gikk inn i dette prosjektet med en forforståelse om at institusjoner iverksatte flere konkrete tiltak knyttet til mistanke eller oppdagelse av seksuell utnyttelse over sosiale medier, som eksempelvis å begrense ungdommenes mobilbruk. Vi har i dette arbeidet forstått at ansattes arbeid er mer komplekst enn som så, og at det er mange hensyn og avveininger som må tas før iverksetting av tiltak er aktuelt. Det har vært spennende å utforske miljøterapeutenes utfordringer i arbeid med seksuell utnyttelse over sosiale medier i henhold til barnets beste, ungdommenes rettigheter, lovverket, samt egne ønsker og verdier. Samtlige informanter var klare på at denne problemstillingen er utfordrende å møte i arbeidet, og krever en sensitiv og ikke-dømmende tilnærming fra ansatte.

Våre funn tilsier at de viktigste forebyggende tiltakene som brukes i arbeidet med problematikken er samarbeid med foreldre, ungdommene og offentlige instanser, samt kurs og informasjon for å holde seg oppdatert. Videre viser funnene at den viktigste tilnærmingen samtlige informanter brukte i arbeid med seksuelt utnyttede ungdom var gode samtaler. Likevel la informantene vekt på viktigheten av en god relasjon og ungdommenes tillit for å kunne gjennomføre slike samtaler. En god relasjon og tillit fra ungdommen er spesielt viktig i arbeid med sårbare temaer som dette. Lovverket ble også vektlagt knyttet til hvordan ansatte arbeider med seksuell utnyttelse over sosiale medier. Informantene formidlet at det er utfordrende å balansere forholdet mellom ungdommens rettigheter og ønsker, og deres rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse. Vi ser at det foreligger ingen fasit på hvordan en skal håndtere denne utfordringen, noe også informantene trakk frem. Vi ser at denne balansegangen også er dagsaktuell og i søkelyset i samfunnet for øvrig.

6.1 Forslag til videre forskning

Dette er et felt som etter vår oppfatning bør forskes mer på. Sosiale medier er stadig i utvikling, og forskning viser at ungdom bruker sosiale medier i større grad for hvert år (Medietilsynet, 2020, s. 5; Dorotic & Johnsen, 2023, s. 5). Den teknologiske utviklingen medfører vanskeligheter, spesielt med å beskytte barn og unges personvern og ytringsfrihet, samt holde nettbaserte miljøer trygt for unge. I tilknytning til dette har seksuell utnyttelse over sosiale medier økt (Baines, 2019, s. 197; Dorotic & Johnsen, 2023, s. 5; Aanerød & Mossige, 2018, s. 11). Først og fremst mener vi det hadde vært interessant dersom temaet vi har fokusert på, hadde blitt forsket på i større grad enn det vi har gjort. Deriblant inkludert flere institusjoner rundt omkring i landet, og eventuelt inkludert atferdsinstitusjoner. Vi tror det er mange miljøterapeuter som sitter med mye god kunnskap og erfaring, det hadde vært spennende å få frem i lyset. Videre hadde det vært interessant og viktig med forskning som fokuserte på ungdommenes oppfatning av denne problematikken. Eksempelvis hvordan ungdommene selv opplever en slik situasjon, og hvordan de ønsker å bli møtt av miljøterapeutene.

Som tidligere nevnt i studien stiller vi oss undrende til om eksisterende tilnærminger til seksuell utnyttelse over sosiale medier er tilstrekkelig. Rapporten fra Redd Barna (2020, s. 22-23) trekker også frem at det er lite tiltak eller tilnærminger som fungerer for å avverge seksuell utnyttelse. Dette indikerer et behov for å forske nærmere på dette temaet. Et forslag til videre forskning kan derfor være å forske på andre tilnærminger som kan fungere bedre for å avverge seksuell utnyttelse over sosiale medier. Det kan være interessant å undersøke om det finnes andre tilnærminger som er mer konkrete enn våre funn, altså relasjon, tillit og samtale, men som på samme tid er mindre inngripende enn inndragelse av ungdommens elektroniske kommunikasjonsmidler.

De fleste informantene antar det er store mørketall på hvor mange ungdom på institusjon som utsettes for seksuell utnyttelse over sosiale medier, da de tror det er mange ungdom som ikke snakker om dette eller der det ikke oppdages. Videre peker flere informanter på at en følge av seksuell utnyttelse er både kortvarige og langvarige konsekvenser for ungdommenes psykiske og fysiske helse. Disse konsekvensene kunne vært interessante å rette søkelyset mot. Det siste forslaget vi har til videre forskning er på hvordan det er for ansatte å arbeide med en slik problematikk. En informant fortalte at dette er samtaler det er tungt for miljøterapeuter å stå i. Det er tøffe historier de hører og må ta med seg videre. Samtidig er man da i en situasjon der

man må følge opp ungdommen som har valgt å åpne seg. Det er derfor sentralt at miljøterapeuten vet hva de går inn i før en velger å ta opp temaet med ungdommen. Derfor hadde det vært interessant med forskning om hvordan dette påvirker miljøterapeutenes psykiske og fysiske helse og hvordan det er å stå i slike situasjoner på jobb.

7.0 Litteraturliste

- Askeland, G. A. (2011). Teorigrunnlag for kritisk refleksjon. I G. A. Askeland (Red.) *Kritisk refleksjon i sosialt arbeid* (s. 25-41). Universitetsforlaget.
- Backe-Hansen, E., Løvgren, M., Neumann, C. B & Storø, J. (2017). *God omsorg i barnevernsinstitusjoner*. (NOVA Rapport 12/2017). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
https://www2.bufdir.no/globalassets/global/god_omsorg_i_barnevernsinstitusjoner.pdf
- Baines, V. (2019). Online child sexual exploitation: towards an optimal international response. *Journal of Cyber Policy*, 4(2), 197-215.
<https://doi.org/10.1080/23738871.2019.1635178>
- Barne- og familiedepartementet. (2024, 8. april). *Høringsnotat – forslag til endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsreform)* [Høring]. Regjeringen.
https://www.regjeringen.no/contentassets/3e8bfa8c92e74cd08cffb20449e3f29c/horing_snotat-kvalitetsreform.pdf
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2009, 23. juni). *Oppfølging av foreldre med barn/ungdom plassert i fosterhjem eller på institusjon*. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/q-1157-b-oppfolging-av-foreldre.pdf>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) (u.å.). *Barnevernsinstitusjoner*.
<https://www.bufdir.no/barnevern/institusjoner/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2022). *Anbefalinger om kompetanse og utdanning for barnevernsinstitusjoner*.
<https://www.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/anbefalinger-om-kompetanse-og-utdanning-for-barnevernsinstitusjoner2253.pdf>
- Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). (2016). *Differensiering og standardisering av Funksjon 3: Omsorg for ungdom*.
https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Differensiering_og_standardisering_av_Funksjon_3_Omsorg_for_ungdom-.pdf
- Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). (2019). *Veileder til Standardisert forløp: Trygge og virkningsfulle tiltak for barn og familier*.
https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Veileder-til-Standardisert-forlop_jan2019.pdf
- Barnekonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barnets rettigheter* (20-11-1989). Lovdata.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8

- Barneombudet. (2020). *“De tror vi er shitkids”*: Rapport om barn som bor på barnevernsinstitusjon - 2020.
<https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrappporter/De-tror-vi-er-shitkids.pdf>
- Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- Baugerud, G.A., Augusti, E. M. & Melinder, A. (2008). *Plassering i regi av barnevernet*. Nasjonalt bibliotek for barnevern og familievern.
https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Plassering_i_regi_av_barnevernet.pdf
- Becker, H. S. (1963). *Outsidere: Studier i afgivelsessociologi* (S. Sjøgaard, Overs.). Hans Reitzel Forlag. (Opprinnelig utgitt 2005).
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: volume 1. Attachment*. Pimilco.
- Brandtzæg, I., Smith, L. & Torsteinson, S. (2011). *Mikroseparatorer: tilknytning og behandling*. Fagbokforlaget.
- Brinkmann, S. (2014). Unstructured and Semi-Structured Interviewing. I P. Leavy (Red.), *The Oxford Handbook of Qualitative Research* (s. 277-299). Oxford Library Of Psychology.
- Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson, T. & Mothander, P. R. (2008). *Tilknytningsteori. Betydningen af nære følelsesmæssige relationer*. Hans Reitzels Forlag.
- Brottveit, G. (2018). Den kvalitative forskningsprosessen og kvalitative forskningsmetoder. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: om å arbeide forskningsrelatert*. (s. 84-106). Gyldendal.
- Brottveit, G. (2018). Hermeneutikk og vitenskap. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: om å arbeide forskningsrelatert*. (s. 32-45). Gyldendal.
- Brottveit, G. (2018). Om forskningsdesign. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: om å arbeide forskningsrelatert*. (s. 62-73). Gyldendal.
- Brottveit, G. (2018). Om vitenskapsteoretiske begreper og grunnsyn. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: om å arbeide forskningsrelatert*. (s. 16-31). Gyldendal.
- Carey, C. (2023). Coping with Stigma: Experiences and Responses of Former Youth in Care. *Qualitative sociology review*, 19(3), 26-51. <https://doi.org/10.18778/1733-8077.19.3.02>
- Christiansen, J. C. V. & Lorås, L. (2024). Hva er relasjonelt arbeid. I S. K. Lindeman & L. Lorås (Red.), *Håndbok i relasjonelt arbeid* (s. 15-23).

- Commission for Children and Young People. (2015). “...as a good parent would...”. *Inquiry into the adequacy of the provision of residential care services to Victorian children and young people who have been subject to sexual abuse or sexual exploitation whilst residing in residential care.* <https://ccyp.vic.gov.au/assets/Publications-inquiries/as-a-good-parent-would.pdf>
- Dorotic, M. & Johnsen, J. W. (2023). *Seksuell utnyttelse av barn over internett: Rapport om analyse av teknologiske faktorer som påvirker produksjon og deling av materiale som seksuelt utnytter barn over internett.* (SOBI rapport). BI Norwegian Business School. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/3064004/Seksuell%2butnyttelse%2bav%2bbarn%2bover%2binternett.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Drange, H. & Hernæs, Ø. M. (2020) *Kvantitativ beskrivelse av institusjonspopulasjonen.* (Rapport 3/2020). https://www.frisch.uio.no/publikasjoner/pdf/rapp20_03.pdf
- Duncan, B. L. (2012). *Bli en bedre terapeut.* Gyldendal Akademisk.
- Ellison, N., B. & Boyd, D. M. (2013). Sociality through social network sites. I W. H. Dutton (Red.), *The Oxford Handbook of Internet Studies* (s. 151 – 172). Oxford University Press.
- Fellesorganisasjonen. (2019). *Yrkesetisk grunnlagsdokument: for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.* <https://www.fo.no/getfile.php/1311735-1585635696/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Forandringsfabrikken (2022). *De tror de vet best. 152 barn 11-18 år i barneverninstitusjon.* Forandringsfabrikken. https://forandringsfabrikken.no/wp-content/uploads/2023/04/De_tror_de_vet_best_web.pdf
- Forskrift om barns medvirkning i barnevernet. (2023). *Forskrift om barns medvirkning i barnevernet* (FOR-2023-10-12-1631). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2023-10-12-1631>
- Forskrift om barns rettigheter i barnevernsinstitusjon. (2022). *Forskrift om barns rettigheter i barnevernsinstitusjon* (FOR-2022-12-20-2358). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-12-20-2358>
- Frøyland, L. R., Solstad, G. M., Andersen, P. L., Tveito, S. B., Folstad, S. H. & Skilbrei, M. (2021). *Seksuelle overgrep mot barn og unge via digitale medier. En kunnskapsoppsummering* (NOVA Rapport 3/2021). Velferdsforskningsinstituttet

- NOVA. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2755418/NOVA-Rapport-3-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Gautun, H., Sasaoka, K. & Gjerustad, C. (2006). *Brukerundersøkelse i barnevernsinstitusjonene*. (NOVA Rapport 9/06). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/4922/2076_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Goffman, E. (1963). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. Simon & Schuster, Inc.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg). Fagbokforlaget.
- Hacking, I. (2004). *Between Michel Foucault and Erving Goffman: between discourse in the abstract and face-to-face interaction*. *Economy and society*, 33(3), 277–302. <https://doi.org/10.1080/0308514042000225671>
- Halvorsen, T. (2012). *Miljøarbeid i institusjoner for utsatte unge*. Fagbokforlaget.
- Hart, S. & Schwartz, R. (2008). *Fra interaksjon til relasjon: Tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy*. Gyldendal Akademisk.
- Haukaas, K. (2019). *Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett*. Politiet: Kripas. <https://kudos.dfo.no/documents/83653/files/37984.pdf>
- Havre, M. (2023). *Menneskerettslig handlerom - "Når barn trenger mer"*. *Utredning av barns rettigheter i barnevernsinstitusjoner på vegne av Barne- og familiedepartementet* (2023/17). OsloMet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/84e510d4d1414f17b7f86f9f88ef10de/menneskerettslig-handlerom-nar-barn-trenger-mer.pdf>
- Helsetilsynet. (2019). *"Barnas hjem. Voksnes ansvar."*: *Oppsummering fra landsomfattende tilsyn med barnevernsinstitusjoner i 2018*. Rapport fra Helsetilsynet 3/2019. https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynetrapport3_2019.pdf
- Helsetilsynet. (2023). *Gjennomgang av saker der barn med tilknytning til barnevernsinstitusjon har mistet livet*. Rapport fra Helsetilsynet 3/2023. https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2023/barnevernsrapport_til_bfd_med_vedlegg_2023.pdf
- Hygen, B. & Ulset, G. (2021). *"Det er mye trygghet i den telefonen"*: *Bruk av elektronisk kommunikasjon i barnevernsinstitusjon*. NTNU Samfunnsforskning Mangfold og inkludering. <https://samforsk.brage.unit.no/samforsk->

[xmlui/bitstream/handle/11250/2767261/Det%2ber%2bmye%2btrygghet%2bi%2bden%2btelefonen%2bWEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://hdl.handle.net/11250/2767261/Det%2ber%2bmye%2btrygghet%2bi%2bden%2btelefonen%2bWEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

- Jozefiak, T., Kayed, N. S., Rimehaug, T., Wormdal, A. K., Brubakk, A. M., & Wichstrøm, L. (2016). Prevalence and comorbidity of mental disorders among adolescents living in residential youth care. *European child & adolescent psychiatry*, 25(1), 33-47.
<https://doi.org/10.1007/s00787-015-0700-x>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2021, 15. august). *Forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn. Nasjonal strategi for samordnet innsats (2021–2025)*. Regjeringen.
https://www.regjeringen.no/contentassets/2915ff68eb2849edb3218055be32d8cb/strategi-mot-internettrelaterte-overgrep-mot-barn_uu.pdf
- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2003). Inledning: At skabe en klient. I M. Järvinen & N. Mik-Meyer (Red.), *At skabe en klient* (s. 9-29). Hans Reitzels Forlag.
- Killén, K. (2019). *Barndommen varer i generasjoner. Forebygging er alles ansvar* (4. utg.). KF.
- Kripos. (2021). *En beskrivelse av fenomenet og omfanget: Barn som selger egenprodusert overgrepsmateriale*. Politiet: Kripos. <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/kripos/seksuelle-overgrep/barn-som-selger-egenprodusert-overgrepsmateriale.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Kvaran, I. & Holm, J. (2012). *Barnevernsfaglig miljøterapi*. Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- Kvarv, S. (2010). *Vitenskapsteori: tradisjoner, posisjoner og diskusjoner*. Novus.
- Kvelling, Ø. (2015). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Landmark, B. & Olkowska, A. (2016). Hva gjør miljøterapi til terapi? I A. Olkowska & B. Landmark (Red.), *Miljøterapi: Prinsipper, perspektiver og praksis* (s. 23-33). Fagbokforlaget.
- Lillevik, O. G. (2020) Miljøterapi - rammeverk for omsorg og behandling. I O. G. Lillevik, B. Landmark & Ø. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner: juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (s. 105-126). Fagbokforlaget.

- Lillevik, O. G., Landmark, B., & Stokvold, Ø. (2020). Innledende betraktninger. I O. G. Lillevik, B. Landmark & Ø. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner: juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (s. 13-26). Fagbokforlaget.
- Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy. Dilemmas of the individual in public services*. Sage Foundation.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4. utg). Universitetsforlaget.
- McKibbin, G. (2017). Preventing Harmful Sexual Behaviour and Child Sexual Exploitation for children & young people living in residential care: A scoping review in the Australian context. *Children and Youth Services Review*. 82(2017), 373-382.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740917305790#s0090>
- Medietilsynet, (2020). *Barn og medier 2020: En kartlegging av 9-18-åringers digitale medievaner*. Medietilsynet.
<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/201015-barn-og-medier-2020-hovedrapport-med-engelsk-summary.pdf>
- Medietilsynet. (2022). *Barn og medier 2022: Barn og unges bruk av sosiale medier*.
https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2022/Barn_og_unges_bruk_av_sosiale_medier.pdf
- Melinder, A. (2010). Når barn er informanter: Kognitive faktorer og gode strategier. I E. Befring, I. Frønes og A. M Sørli (Red.), *Sårbare unge: Nye perspektiver og tilnærming* (s. 139-152). Gyldendal Akademisk.
- Menneskerettsloven. (1999). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett* (LOV-1999-05-21-30). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30>
- Norcross, J. C. (2002). Empirically Supported Therapy Relationships. I J. C. Norcross (Red.), *Psychotherapy Relationships That Work: Therapist Contributions and Responsiveness To Patients* (s. 1-16). Oxford University Press.
- NOU 2023: 24. (2023). *Med barnet hele veien. Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit*. Barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/3448ea4c535f4d20bbbb1ef4e05fc994/no/pdfs/nou202320230024000dddpdfs.pdf>
- Nøkleby, H., Langøien, L. J., Bergsund, H. B. & Johansen, T. B. (2024). *Utfordringer for barn og unges medvirkning i barnevernet. En studie av forskningslitteratur og sentrale aktørers erfaring*. Folkehelseinstituttet.

- <https://www.fhi.no/contentassets/f5074f5538694749ba4664517714729a/utfordringer-for-barn-og-unges-medvirkning-i-barnevernet-rapport-2024.pdf>
- Paulsen, V. (2018). Et anerkjennelseperspektiv på oppfølging av ungdom i barnevernet i overgangen til voksenlivet – fra teori til praksis. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 95(4), 224-237. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2018-04-02>
- Pereda, N., Codina, M., Díaz-Faes, D. A. & Kanter, B. (2022). Giving a voice to adolescents in residential care: Knowledge and perceptions of commercial sexual exploitation and runaway behavior. *Children and Youth Services Review*, 144(106612), 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106612>
- Politiet (2023a). *Politiets trusselvurdering 2023*. Politiet: Kripos. <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2023.pdf>
- Politiet. (2023b). *Cyberkriminalitet 2023*. Politiet: Kripos. <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/datakriminalitet/cyberkriminalitet-2023.pdf>
- Prop. 133 L (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernsloven*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdf/s/prp202020210133000dddpdfs.pdf>
- Redd Barna. (2020). *“Internett er et stort mørkt rom”*. Håndtering av risiko for seksuell utnytting over internett på barnevernsinstitusjon. Redd Barna. <https://www.reddbarna.no/content/uploads/2020/11/Internett-er-et-stort-rom%C3%B8rkt-rom.pdf>
- Regjeringen. (2011). *Konvensjon om barnets rettigheter: Generell kommentar nr. 13. Barnets rett til frihet fra alle former for vold*. Komiteen for barnets rettigheter. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/fn_barnekonvensjon/barnekonvensjonen_generell_kommentar_nr_13_norsk_oversettelse.pdf
- Reime, M. A. (2017). Mellom uansvarlig og kompetent - Forståelser av barnet og rettighetspraksiser blant ansatte i barnevernsinstitusjoner. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 94(1), 22-39. <https://doi-org.galanga.hvl.no/10.18261/issn.1891-1838-2017-01-03>
- Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse. (2016). *Consultation Paper: Institutional Responses to Child Sexual Abuse in Out-of-Home Care*.

- <https://www.childabuseroyalcommission.gov.au/sites/default/files/file-list/Consultation%20Paper%20-%20Out%20of%20home%20care.pdf>
- Schiefloe, P. M. (2019). *Mennesker og samfunn: Innføring i sosiologisk forståelse* (2. utg). Fagbokforlaget.
- Shulman, L. (2016). *The Skills of Helping Individuals, Families, Groups, and Communities* (8. utg.). Cengage Learning.
- Skau, G. M. (2013). *Mellom makt og hjelp: om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper* (4.utg.). Universitetsforlaget.
- Skau, G. M. (2024). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker* (6. utg). Cappelen Damm Akademisk.
- Skilbrei, M. L. (2019). *Kvalitative metoder: planlegging, gjennomføring og etiske refleksjon*. Fagbokforlaget.
- Slettebø, T. (2009). *Oppfølging av foreldre med barn/ungdom plassert utenfor hjemmet av barnevernstjenesten: Kunnskap og metoder i praktisk arbeid* (1/2009). Diakonhjemmet Høgskole. https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/bitstream/handle/11250/98539/rapport_nr_1_2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S. & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online. <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01of0>
- Statistisk sentralbyrå (2023, 28. november). *11647: Barn i barnevernsinstitusjoner per 31. desember, etter plasseringshjemmel, eierskap, institusjonstype, statistikkvariabel, år og region*. SSB. <https://www.ssb.no/statbank/table/11647/tableViewLayout1/>
- Suseg, H., Grødem, A. S., Valset, K. & Mossige, S. (2008). *Seksuelle krenkelser via nettet - hvor stort er et problem?* (NOVA rapport, 16/08). Norsk institutt for forskning og oppvekst, velferd og aldring. https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/4972/3525_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Syrstad, E. & Ness, O. (2020). "It is not just about doing or saying the right things": Working systemically with parents whose children are placed in public care. *Journal of family therapy*, 43(3), 458-468. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12339>
- Sæbjørnsen, S. E. N. & Willumsen, E. (2015). Service user participation in interprofessional teams in child welfare in Norway: vulnerable adolescents' perceptions. *Child & Family Social Work*, 22(2), 43-53. <https://doi.org/10.1111/cfs.12242>

- Søftestad, S. (2018). *Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn*. Universitetsforlaget.
- Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Tjelflaat, T. (2003). Barnevernsinstitusjonen - en arena for omsorg?. I E. Backe-Hansen (Red.), *Barn utenfor hjemmet: Flytting i barnevernets regi* (s. 184-201). Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utg.). Gyldendal.
- Wennerberg, T. (2011). *Vi er våre relasjoner: om tilknytning, traumer og dissosiasjon*. Arneberg.
- Wolak, J., Finkelhor, D., Mitchell, K. L. & Ybarra, M., L. (2008). *Online "predators" and their victims: myths, realities, and implications for prevention and treatment*. *American Psychologist*, 63 (2), 111–128.
<https://www.researchgate.net/publication/5568459> Online Predators and Their Victims Myths Realities and Implications for Prevention and Treatment
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative Research from Start to Finish*. The Guilford Press.
- Ylvisaker, M., & Rugkåsa, M. (2020). *Krysspress: Dilemmaer i sosialt arbeid i velferdsstaten*. Gyldendal.
- Aanerød, L. M. T. & Mossige, S. (2018). *Nettovergrep mot barn i Norge 2015-2017: Rapport basert på erfaring fra Kripos, politiet, tjenesteleverandører og internasjonal forskning*. (NOVA rapport, 10/18). Norsk institutt for forskning og oppvekst, velferd og aldring. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/3497/Nettutg-NOVA-Rapport-Nettovergrep-10-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Aasheim, A. & Lunde, A. L. (2021, 24. mars). Titusener følger med på Snapchat når "Nora" (18) ruser seg, selger sex og tar overdoser: – Jeg ville bli kjent. Og så ble jeg det. *Aftenposten, A-magasinet*. <https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/PRRWqJ/jeg-vil-vise-hvordan-det-er-aa-leve-slik-jeg-lever-saa-usminket-som-mulig-foer-jeg-doer>

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet «Seksuell utnyttelse over nett av ungdom på barneverninstitusjon»?

“Hvordan arbeider ansatte på barneverninstitusjon med mulig seksuell utnyttelse av ungdom over nett?”

- *“Hvilke tiltak kan settes inn for å forebygge seksuell utnyttelse over nett?”*
- *“Hvilke metoder brukes for å møte ungdommer som utnyttes seksuelt over nett?”*

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan ansatte arbeider på barneverninstitusjon med mulig seksuell utnyttelse av ungdom over nett. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi er to studenter som tar en mastergrad i barnevernsarbeid ved Høgskulen på Vestlandet. Det er i tilknytning til denne masteroppgaven vi gjerne skulle intervjuet noen ansatte på barnevernsinstitusjoner, spesifikt omsorgsinstitusjoner. Formålet er, som problemstillingen viser til, å undersøke hvordan ansatte på barnevernsinstitusjon arbeider når det kommer til seksuell utnyttelse av ungdom over nett på barnevernsinstitusjon. Vi ønsker med dette å finne ut av om det eksisterer gode tiltak, både for ansatte og ungdom, som kan settes inn for å forebygge seksuell utnyttelse over nett. Videre ønsker vi også å få et innblikk i hvordan ansatte arbeider når man mistenker eller oppdager at en ungdom utnyttes seksuelt over nett. Vårt prosjekt handler ikke om å finne ut hva ansatte på barnevernsinstitusjon gjør “riktig” eller “galt”, men få en oversikt over hvordan en arbeider når det kommer til dette temaet, både forebyggende og dersom utnyttelse har forekommet. Og eventuelt hva ansatte selv mener de mangler og trenger av kunnskap for å møte denne problematikken på en så gunstig måte som

mulig.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det er Høgskulen på Vestlandet som er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta da vi ønsker å intervju ansatte som jobber på barnevernsinstitusjoner, mer konkret omsorgsinstitusjoner etter barnevernsloven §§ 3-2 og 5-1. Vi kontakter ulike institusjoner, fra både offentlige og private aktører.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at vi ønsker å gjennomføre et intervju med deg. I intervjuet ønsker vi å spørre deg spørsmål knyttet til hvordan du opplever å arbeide med mulig seksuell utnyttelse av ungdom over nett på barneverninstitusjon. Vi ønsker å intervju 2-3 ansatte ved tre ulike barnevernsinstitusjoner. Intervjuet vil være semi-strukturert og vil bli tatt opp ved bruk av en båndopptaker. Samtidig vil en av oss ta noen notater. Intervjuet vil vare fra 60-90 minutter. Vi vil om mulig gjennomføre intervjuene i løpet av januar 2024. Dersom noen ønsker å stille opp til intervju allerede i desember vil vi gjøre vårt beste for å være fleksible på dette. Samtidig møter vi deg der det skulle passe deg best å bli intervjuet. Vi stiller gjerne opp på din arbeidsplass eller så ordner vi med plass på HVL dersom det er ønskelig. Det vil være helt anonymt hvilken arbeidsplass du jobber på og hvem du er. Det som vil komme frem i oppgaven er at dette er intervjuer fra omsorgsinstitusjoner i en by i Norge. Videre ønsker vi å ta med kjønn på de vi intervjuer, omtrent alder, type utdanning og hvor lang arbeidserfaring informantene har.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Dersom du velger å delta, kan du når som helst og uten

grunn trekke samtykket. Alle dine personopplysninger vi da slettes og det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke ønsker å delta eller dersom du senere ønsker å trekke deg.

Ditt personvern - hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Vi vil innen en uke ha transkribert og anonymisert intervjuet. Deretter vil intervjuet slettes fra opptakeren. Det er bare vi to som hører og bruker informasjonen fra dette lydopptaket. Det er kun opplysninger om deg som er relevant for prosjektet som vil bli brukt. Ingen enkeltpersoner vil kunne bli gjenkjent i denne oppgaven.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi vil kun behandle personopplysninger om deg basert på ditt samtykke og vi vil bare bruke det som vil være relevant for oppgaven. Som et masterprosjekt via HVL har vi sendt inn prosjektet til Sikt som er kunnskapssektorens tjenesteleverandør, og er organisert som et statlig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet. De har vurdert at personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet har du rett til å få:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og få utlevert en kopi av opplysningene
- rettet personopplysninger om deg
- slettet personopplysninger om deg
- sendt klage til Datatilsynet om behandling av dine personopplysninger

Hvor kan du finne ut mer?

- Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:
- Student Helene Lenes, mail: 584412@stud.hvl.no
- Student Ingrid Ekeland Iversen, mail: 578781@stud.hvl.no
- Prosjektansvarlig Gudmund Ågotnes, telefonnummer 55 58 56 22, mail: gudmund.agotnes@hvl.no
- Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen, 55 58 76 82, mail: Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40

Med vennlig hilsen

Gudmund Ågotnes

(Prosjektansvarlig/Veileder)

Helene Lenes

(Student)

Ingrid Ekeland Iversen

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Hvordan arbeider ansatte på barneverninstitusjon med mulig seksuell utnyttelse av ungdom over nett?”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

[ ] å delta i intervju

[ ] at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

-----

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Problemstilling:

- Hvordan arbeider ansatte på barneverninstitusjon med mulig seksuell utnyttelse av ungdom over nett?
  - Hvilke tiltak kan settes inn for å forebygge seksuell utnyttelse over nett?
  - Hvilke metoder brukes for å møte ungdommer som utnyttes seksuelt over nett?

Grunnleggende informasjon om intervjuobjektet

- Hvilken utdanning har du? -
- Hvor lang erfaring har du fra barnevern og institusjonsarbeid?
- Hvor lang erfaring har du fra denne institusjonen?
- Hvis du har jobbet på institusjon før, hvilke typer institusjoner har det vært? (Atferd, rus, omsorg, akutt)

Arbeidet med temaet/problematikken

- Har du vært borti denne problematikken før? Utdyp gjerne.
  - Om du ønsker, kom gjerne med anonymiserte eksempler
- Hvordan arbeider du og dine kollegaer sammen opp mot denne problematikken?
- Hvordan oppdaget du/dere (eller fikk mistanke om) at ungdom ble seksuelt utnyttet over nett - og hvordan gikk du/dere frem?
- Hvordan opplever du at institusjonen som helhet arbeider med denne problematikken?
  - Er dette et tema dere snakker om, for eksempel i møter? Isåfall, hvordan snakkes temaet om på arbeidsplassen? Gjerne fortell.
  - Er dette temaet noe du får tilbudt kurs/kompetanse på? Isåfall, utdyp.
  - Hva ønsker du mer av rundt dette temaet? Er det noe du opplever at du har behov for knytt til problematikken?
- Kommuniserer du/dere denne problematikken til ungdommene? Isåfall, hvordan gjøres det?

- Arbeider dere forebyggende før dere har mistanke? Eller kommer problematikken opp når det først oppdages eller er en bekymring? - denne har vi vel besvart
- Har dere noen interne regler som omhandler mobilbruk for ungdommene, i så tilfelle hvordan er disse, og hvordan fungerer de?

Sosiale medier og påvirkning på relasjoner

- Hvordan opplever du i din relasjon til ungdommen, at du er i posisjon til å støtte/veilede ungdommen, dersom de står ovenfor noe vanskelig knyttet til mulig seksuell utnyttelse på nett?
  - Hva er eventuelt utfordringene?
  - Hvordan jobbes det med eventuelle utfordringer?
- Hvordan samarbeider dere med ungdommene når det gjelder mulig seksuell utnyttelse på nett? denne og? ja
  - Kom gjerne med anonyme eksempler. Og fortell gjerne hvordan du som miljøterapeut tenker, vurderer og arbeider i situasjon(er).

Om arbeidsplassen - regler og retningslinjer «internt og eksternt»

- Ut ifra dine erfaringer, har du noen tanker eller forslag til andre tiltak for å forebygge seksuell utnyttelse over nett?
- Ut ifra dine erfaringer, har du noen tanker eller forslag til andre metoder som kan brukes for å møte ungdommer som utnyttes seksuelt over nett?
- Er du/dine kollegaer godt kjent med lovverket? (barnevernsloven, rettighetsforskrift)
- Opplever du utfordringer opp mot lovverket og dets handlingsrom med hensyn til frihet og grensesetting? (Viser til barnevernsloven §§ 10-1 og 10-2)
- Rettighetsforskriften er ny i 2023. Vi har lest tidligere forskning der miljøterapeuter mener den forrige forskriften var vanskelig å forstå og krevde stor grad av fortolkning. Dette gjelder særlig internettrelaterte forhold.
  - Har du noen tanker om den nye eller gamle forskriften? Opplever du noen forskjeller knyttet til rettigheter opp mot mobil- og internettbruk?

Begrensning av mobilbruk

- Hvilke erfaringer har du gjeldende begrensning av barnets mobil- og internettbruk?
  - Har du vært i en situasjon der du eller noen kollegaer har måttet frata ungdommen mobilen?
  - I så fall, hvordan kom dere til denne avgjørelsen og hva førte det til?
- Hvordan ser du på grensen mellom tvang (begrensning) og omsorg når det gjelder mobil/internettbruk, og eventuell risiko/reaksjoner?
- Hvilke tanker har du om at institusjonen skal utøve forsvarlig omsorg, men at ungdommen samtidig har rett på privatliv og fri kommunikasjon over nett?

Ved lang erfaring

- Har du opplevd noen endringer ila din karriere om hvordan risiko på nett har utviklet seg?

Annet

- Noe annet du ønsker å fortelle om/tenker vi ikke har spurt om?
- Har du noen spørsmål til oss?

8.3 Vedlegg 3: Godkjenning fra Sikt

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

06.06.2024, 14:31

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

396928

Vurderingstype

Standard

Dato

16.11.2023

Tittel

Seksuell utnyttelse over nett av ungdom på barneverninstitusjon

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for velferd og deltaking

Prosjektansvarlig

Gudmud Ågotnes

Student

Ingrid Ekeland Iversen

Prosjektperiode

27.11.2023 - 07.06.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 07.06.2024.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

TAUSHETSPLIKT

Forskningsdeltagerne har yrkesmessig taushetsplikt. De kan ikke dele taushetsbelagte opplysninger med forskningsprosjektet. Vi anbefaler at du minner dem på taushetsplikten. Merk at det ikke er nok å utelate navn. Vær forsiktig med bruk av eksempler og bakgrunnsopplysninger som tid, sted, kjønn og alder.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.)

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!